ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 251 (11849) | 1968 оной октябриин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Коммунистнууд! КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө, табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябагты, олониитые шадамараар эмхидхэгты, хүмүүжүүлэгты, түрүү юумын түлөө тэмсэгты!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 51 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

...РЯАШАДАЙ ...ИЖАЛТА

...НОЯРСКА ХИЗААРАЙ хү...ын хүдэлмэрилэгшэд та...ай түсэбые болзорһоо урид ...ын түлөө. В. И. Ленинэй ...н 100 жэлэй ойн баярай ...да социалис мүрысөө ...н дэлгэрүүлээд, байгша ...н таряа ургуулжа, ху...нь эмхитэйгээр үнгэргөөд, ...таряа бэлэдхэхэ түсэбөө ...үлүүлбэ.

...рай колхоз, совхозуул ...мянган тонно ороһо гүрэн...удаба. Тэрэ тоодо эдеэ хоо...нотэй ургаса—шэниисэ—... мянган тонно тушаагдаа. ...урагамалнуудые бэлэд...түсэб үлүүлэн дүүргэдэ... ...мянган тонно ороһо гү... худалдаһан Хакасай ав...ын областиин таряашад гү...ороһо тушааха түсэбэй ...тэдэ горитой хубитаяа ...

...нэдэ таряа тушаалга ургэл...

* * *

...ҮГЭЙ ОБЛАСТИИН хүдөө ...хүдэлмэрилэгшэд социа...нуудаа дүүргэхын түлөө ...эндэ оролсоод, сагай ула... тарамжатай бэшэ байба... ...таряа хуряалгаяа эмхитэй... ...гаргэжэ, гүрэндэ ороһо ...ха түсэбөө үлүүлээ.

...астиин колхоз, совхозууд ...мянган тонно ороһо тушаал...пунктнуудта эльгээгээ. Эдеэ ... урагамал худалдаха түсэб ...лээ.

...ндэ ороһо худалдалга ур...

—✦⊙✦—

...шкентын нэгэдэхи ...уласхоорондын фестиваль

...ШКЕНТ. (ТАСС). Ази, Афри... 46 оронууд Ташкентын нэгэ... уласхоорондын кинофести... фильмнүүдые эльгээгээ. ...уссвын байшан соо баяр...ной оршон байдалда кино...валь нээгдэжэ, фестивальда ...гшад ба айлшадта зорюу...ан СССР-эй Министрнүүдэй ...ай Түрүүлэгшэ А. Н. Косы...й амаршалгын бэшэг сонос...

...Африкын оронуудай улас...дын кинофестиваль амжал...гаар эхилжэ, түрүүшын ...нүүд харуулагдаа. Ехэ ...һонирхолтой уулзалганууд, ... дискуссинууд эндэ ерэгшэ...тулээнэ.

—◡★◡—

...лын нютагай шэнжэ түхэл хубилна

...үхар-Шэбэрэй аймагай «Зна...Ленина» колхозой түб бууса ...Хушуун-Үзүүр тосхоной ...барилганууд ба болбосон түүй болголгын генеральна тү... Буряадай АССР-эй Министр...эй Совет батални.

...ноо панельнүүдээр баригда... 24 байратай гурбан дабхар ...нүүд эндэ жэрылдэн бодохо ... Эдэ гэрнүүдынь ууралаар ...асуулагдаха, уһан ба газаар ...гдаха юм. Тосхоной тэг дун...колхозой правлениин, һургуу...тай. почтын, АТС-эй байра...һуурияа эзэлхэ. Тэдэнтэй ...зад библиотекэтэй ехэ клуб, ...дэа наймаанай центр, тама...ын бассейнтэй спортын ...с шэнэ байрануудай нэгэн ...

...колхозой түб буусада ороходо ...лтын ногоон зоно, хэмэл ..., стадион эмхидхэгдэхэ.

...Эзэмнай ёһотойл хото гээшэл. ...мал баридаг хүнүүд хай...гэхэ юм?» Тосхоной хажуу ...ан буусын участогуудтай ...нүүд баригдахаар проект соо ...лагданхай.

(ТАСС-ай корр).

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

АГУУ ҺАЙНДЭРЭЙ БЭЛЭГҮҮД

◆ **Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Харганаагай фермэ зунай 4 һарада үнеэн бүриһөө 1065 килограмм һү һаагаа.**

◆ **Үбэлжэлгын үедэ 7 һарада үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха үүсхэл гаргаа. Мүнөө үнеэдээ тусхай рационоор эдеэлүүлжэ, үдэрэй 7—8 килограмм һү һаана.**

НАМАРАЙ эхин багаар һэн. Нэгэтэ Харганаагай фермые даагша Ольга Дабаевна Гармаева үнеэхил үдэр бүри үнеэдые һааха үедэ ерэдэг ёһоороо фермэдээ ерээд байба.

Үүжам ехэ хашаа соо олон үнеэд зэргэлүүлэн уяатай. хойто сооһоо хэршэһэн турнепс, куузику эдижэ, хүндэ хүндөөр уухилалдана. Зарим үнеэд уяаһаа мултараад, ондоо малай эдихэ юумэ буляалдажа түрисэлдэнэ, гүйлдэнэ.

— Һаа гэнэм! Хүхэ ногоондо садаагүй, үшөө дээрэһээнь турнепс эдеэд, улам саашаа орожо байнабши, —гэжэ хэншьеб гэмэрнэ.

— Иигэжэ хүхэ ногооной хаһада үнеэдые уяжа эдеэлүүлхэнь хашартайл байна. Урдань ямаршье нэмэлтэ тэжээл эдюулэнгүй, бэлшээридэ ябуулаад лэ, һү һаажал байһан зон гүбдээ, — гэнэ нүгөөдэнь.

— Үгы, тиигэжэ бү хэлыш. Гансахан хээрын бэлшээридэ найдаад һуубал, зунай 4 һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха уялгая дүүргэжэ шадахагүй байгаалди.—гэжэ баһа нэгэ һаалишанинь хэлэнэ.

— Зүб хэлэнэлши даа. Теэд ажалынь ехэ, хүндэшье байна.

— Оролдожо хүдэлөөд һү ехээр һаахадаа, нэмэлтэ түлөөһэ һайса абана ха юмбибди, — гэнэ баһа нэгэнинь.

Иигэжэ һаалишадайнгаа арсалдажа байхые шагнаад, Ольга Дабаевна хэнинь зүб, хэнинь бурууб гэжэ олон юумэ хэлэбэгүй.

— Хэнэйшье мэдэһээр, иигэжэ хүдэлхэдэ амархан бэшэ. Теэд республика дотороо ехэ үүсхэл гаргаад, шууяа татаад, тэрэнээ дүүргэжэ шадахаяа болёобди гэжэ түрүүшын бэрхэшээлһээ тунхариха. хоёр гараа үргөөд һууха болоо һаамнай хэр таарамжатай байхаб. Бодожо үзэгты, — гэжэ хэлээд, тэндэ эзэгүй байһан нэгэ бүлэг үнеэдые һаажа оробо.

НЭЭРЭЭШЬЕ нилээдгүй хүшэр байгаа гэжэ Ольга Дабаевна өөрөөшье һайн мэдэжэ, ойлгожо байна. Зунай сагта дүрбэ һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха уялга абаад байхадаа, малаа бэлшээридэ гаргаһан түрүүшын үдэрһөө эхилжэ яһалашье хүдэлэгдөө, зари-мандаа унтаха нойр, амарха амаралтаяа мартаха гоонои ябагдаа гээшэ. Үглөөгүүр 4—5 часта бодожо үнеэдээ һаагаад, үдэрынь хээрэ ошожо, халуу наран, һоно батаганаан соо дахин һаадаг һэн. Үнеэдтээ бүрдүүг буйлуулжа үгэдэг. Тиигээд үнеэдээ һаамсараа бултадаа гаража, өөһэдынгөө тариһан 30 гаран га турнепс, куузикугай үрмэдэһэ ногоое түүжэ хаядаг, шорөйень обоолдог, уһалдаг байгаа. Тээ хожомног, август, сентябрь соо баһал үнеэдээ һаажа дүүргэһээр фермые даагша түрүүтэй машинада һуугаад лэ, зелёнко сабшажа гү, али турнепс, куузику хуряажа асархаяа хээрэ гарадаг бэлэй. Иигэжэ сүлөө тухагүй хүдэлэгдөө. Гадна һаалишан бүхэндэ өөһэдынь гэр доторой, газаахи ажал гэжэ баһа байха. Үшөө үхибүүдээ эдеэлүүлхэ, хубсалуулха, гэр бүлэдөө анхарал табиха хэрэгтэй.

Теэд иигэжэ хүдэлөөгүйдэнь яашье аргагүй байгаа бшуу. Сагаан эдеэн, ехэ һүн миил булагай уһан шэнги зүндөө бүрьялжа байдаг бэшэ ха юм. Ехэ уялга абаад, үүсхэл эдэбхи гаргаал хадаа тэрэнээ заабол дүүргэхэ, хэлэһэн үгэдөө эзэн байха ёһотойбди гэжэ фермын һаалишан, малшан бүхэн досоогоо ойлгожо, урдахи харюусалгаяа һайн мэдээ ха юм.

Хэдэн жэлэй саада тээ Харганаагай фермэдэ ажалай журам һула, һүншье мүртэй һаагдадаггүй байһан. Фермын даагшад жэлдээ дүрбэ-таба дахин һэлгэгдэхэ. Теэд нэгыень гаргаад, нүгөөдыень табихаданьшье мүртэй хубилалта болохогүй.

Нэгэтэ колхозой түрүүлэгшэ Григорий Ильич Тарнуев парткомой секретарь Буда Балданович Гонсорунов хоёр Ольга Гармаевае контородоо ерүүлээд, иигэжэ хэлэбэ:

— Ольга Дабаевна, та олон жэлдэ һаалишан, малшанаар хүдэлһэн, энэ ажалые һайн мэдэхэ хүн байнат. Хамтынгаа хүсөөр Харганаагай фермые урагшань татажа, ажалыень һайжаруулха болоо гээшэбди. Энэ фермые тандал даалгаха гэлсээбди.

ГЭЭГДЭНГИ фермые даажа абаха гээшэ гайтайхан хэрэг гэжэ мэдэжэ байбашье, тэрэ ог таһа арсажа шадаагүй һэн. Коммунистка хүн аад, бэрхэшээлһээ тунхарихань аягүй байгаа.

Ольга Гармаева өөрөө түбшэн даруу зантай. үлүү олон үгэгүй, юумэ бүхэндэ бодомжотойхоноор хандадаг хүн юм. Фермые даагшаб гээд, энээниие, тэрэниие хэгты гэжэ ноёрхожо, нюргаа үргэлөөд ябадаггүй, һаалишад, малшадаараа ямаршье сагта ходол суглаа, хэһэн юумыень адли хэлсээд, хамһалсаад ябадаг. Үнгэрэгшэ зундаа һаалишадай ээлжээгээр хубиингаа малда үбһэ сабшахадаа Ольга Дабаевна өөрөө үнеэдынь һаажа гараа. Хэрэгтэй болоо һаань шангаржа, эрилтэшье табижа шададаг. Тиимэһээ зон нүхэдынь тэрэниие хүндэлдэг. хэлэһэн юумыень дүүргэхэ гэжэ оролдодог байна.

Мүнөө тэрэ гурбадахи жэлээ Харганаагай фермые хүтэлбэрилжэ ябана. Ажал хүдэлмэриньшье эрид хубилаа. Гансахан Кировэйнгээ нэрэмжэтэ колхоздо бэшэ, бүхы аймаг, республика соогоо мэдээжэ фермэнүүдэй нэгэн болонхой. Зунай дүрбэ һарада үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэе гэжэ республика соогоо үүсхэл гаргаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргээ. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ долоо һарада үнеэн бүриһөө 1250 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялга абаад, баһал һайн һайхан хэрэг үүсхээд байна.

— Эдэ бүгэдэ ганса минии хэһэн юумэ бэшэ. Бүхы һаалишад, малшадаймнай үнэн зүрхэнэй, оролдосотой һайн, габшагай ажалай аша үрэ гээшэ, — гэжэ Ольга Дабаевна хэлэдэг.

НЭЭРЭЭШЬЕ эндэ арюун һайхан хүсэл эрмэлзэлгэтэй, ажалша бэрхэ һаалишад, малшад олон. Жэшээнь, һаалишан Надежда Базаровае абаад үзэе. Урзанда энэ фермэдэ ээзэгүй нэгэ бүлэг үнеэд байһан юм. Тэдэнь нэгэ һаалгажа, нэгэ һаалгангүй ябахадаа хожороод, яяр хооһон болошоһон байгаа. Тэдэниие даажа абаха хүншье олдодоггүй һэн. Колхозой правлени ядахадаа тэдэ үнеэдые һааха хүндэ тогтомол салин үгөөлшье үзөө. Тиигэжэ байхадань Надежда Базарова иигэжэ хэлэбэ:

— Эдэ үнеэдыетнай би абаад туршаһуу, —гээ һэн.

Тэрэ гэһээр хоёр жэл шахуу болоо. Мүнөө Надежда Базарова колхоз соогоо ехэ һү һаадаг түрүү һаалишадай зэргэдэ гараба. Үнгэрэгшэ зунай һарада үнеэн бүриһөө 1100 килограмм һү һаагаа. Харин жэлэй юһэ һарын туршада үнеэн бүхэнһөө 2300 гаран килограмм һү һаанхай.

Тэрэшэлэн баян дүршэлтэй, үнэн шударгы һаалишад Пунсык Жамсаранова, Дари Ленхобоева, Буда-Нима Бадмажапова, Бутид Содномова, Бутид Найданова, залуухан комсомол басаган Валентина Скворцова гэгшэд олондо ёһотойл эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг зон. Мал ажалдаа хори гаран жэлдэ хүдэлһэн Пунсык Жамсаранова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2650 гаран килограмм һү һаажа, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлнэ.

Мүнөө фермынхид үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула баһал бүхы хүсэ шадал, арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлнэ. Үнеэдээ таряанай, зелёнкын һуурида оролдосотойгоор адуулхын хажуугаар түс бүридэнь 20 килограмм турнепс, куузику, 2 килограмм зелёнко, 3 килограмм буйлуулһан талха таряанай зүйл эдюулнэ. Мүн нэгэ-нэгэ хүнэг бүрдүүг үгэдэг. Иигээд үбһэ, силос эдюулжэ захалхань. Тиигэжэ эдэ удэрнүүдтэ фермэдэ үнеэн бүриһөө 7—8 килограмм һүн алгадгүй һаагдана.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үүсхэл гаргаһан Харганаагай фермын түрүү һаалишад (баруун гарһаа): Б-Н. Бадмажапова, Н. Базарова, П. Жамсаранова, Д. Ленхобоева.

Авторай фото.

Улаан-Үдын аймаг.

МЕЛИОРАТОР ХҮТЭЛНЭ

ЯРУУНА. Жэл бүхэн «Дружба» колхоздо сабшалан һайжаруулагдажа, үбһэ ногооной ургаса нилээд дээшэлжэ байнхай. Мүнөө колхозой мелиоратор Анатолий Романович Яковлев мелиоративна отряд хүтэлнэ.

Отрядта табан трактор даалгагдаа. Техникын хүсөөр Мужыха гэжэ газарта 2 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдөө. Колхозой луговод Н. Гурденов 100 гектар сабшалан, С. Цыдендамбаев 150 га бэлшээри уһалба. Оньһожоруулагдаһан отрядай механизаторнууд нүхэд Цыдыпов, Ханхаров, Яковлев гэгшэдэй ажалынь бүтээсэтэй.

А. БАБУШКИН.

МОСКВА МОРДОБО

Ленинэй комсомолой 50 жэлэй алдарта ой хүрэтэр хэдэхэн үдэр үлэбэ. ВЛКСМ-эй ЦК-гай баярай пленумдэ хабаалаха делегацинууд Эхэ оронноймнай зүг бүхэнһөө ниислэл хото Москва мордожо захаланхай. Мүн манайшье республикын комсомолшуудай бүлэг түлөөлэгшэд энэ баярай пленумдэ хабаадалсахаяа уржадэр Улаан-Үдын аэропортһоо холын Москва мордобод. Эдэнэрэймнай дунда завод, фабрикануудай, колхоз, совхозуудай түрүү залуушуул, олониитын эдэбхитэд бии. Жэшээлбэл, Хориин аймагай Анаагай совхозой хонишон З. Ш. Жамсаранова, Сэлэнгын аймагай Ново-Селенгинскэ дунда һургуулиин багша Т. М. Именохоева, «Буряадай залуушуул» газетын редактор Э. И. Буерачный, ВЛКСМ-эй Зэдын райкомой секретарь В. Е. Гармаев, Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй аппаратна цехэй слесарь Н. Д. Пьянкова болон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай заочно отделениин проректор С. А. Тыхеева болон бусад, хамтадаа арба нэгэн хүн мордоо.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай комсомол-залуушуулай Москва мордохо бүлэг түлөөлэгшэд Улаан-Үдын аэропорт дээрэ.

Авторай фото.

САБШАЛАН— манай баялиг

ҮБҺӨӨР ДУТАХАЯА БОЛИХО

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ Хориин аймагай ажахынууд үбһэ тэжээлээр дуталдажа, нэгэнтэ бэшэ бэрхэтэй байдалда ородог һэн.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэшье баһал үбһэ тэжээл хоморддожо, нилээдгүй хүшэр хүндэ байдал тохёолдоо. Юуб гэхэдэ, нёдондо эдэ хирэдэ олонхи ажахынууд үбһэ тэжээлээр оройдоол 30 гаран процент хангагданхай байһан. Тиимэһээ хэдэн зуу модоной газарһаа, ондоо тээһээ һолоомо зөөжэ малаа тэжээхэ, тон ехэ гаргаша хэхэ баатай болоо юм.

Үнэндөө Хориин аймагай совхозуудта сабшалан яһала элбэгшье һаа, тэрэнэйнь ургаса ахир бага, гектарай оройдоол 4—6 центнер үбһэн абтадаг байгаа бшуу. Нуга сабшалангай урагасые дээшэлүүлхын тула бодотоор оролдохо, харюусаха хүншье үгы байгаа. Эгээл тиимэ ехэнхи газарынь мүртэй уһалагдадаггүй, утэгжүүлэгдэдэгшьегүй бэлэй.

«Алдуу эндүүһээ һургаал абаха ёһотой» гэжэ зон хэлсэдэг. Нээрээшье аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, малшад урдынгаа тулюур түйган байдалһаа һургаал абажа, үнгэрэгшэ хабар сабшалан һайжаруулха хоёр һарын соносхогдоод байхада хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр хүдэлөө. Анаагай, Хүрбын, Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудта тусхай оньһожоруулагдаһан звенонууд эмхидхэгдээ. Тэрэ хоёр һара соо хамта 26 мянган тонно шэбхэ зөөгдөө, 1918 га газарта минеральна утэгжүүлгэ оруулагдаа. Бүхыдөө 17 мянга үлүү га сабшалан нэгэ дахин, тэрэнэй 7 мянган гектарынь хоёр дахин уһалагдаа һэн. Газарай хүрьһэ һайжаруулха ондоошье хүдэлмэри нилээд ехэ хэгдээ.

Иигэжэ оролдоһон, хүсэ шадалмүнгэ зөөри гаргажа хэһэн ехэ ажалынь дэмы хосороогүй. Үдын, Анаагай совхозуул урда жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ үбһэ абаа. Аймаг дотор нёдондо 90 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэһэн һаа, мүнөө 150 мянган центнер үбһэн абтаа.

Тиигэбэшье энээгээр һанаагаа амарха аргагүй гэжэ аймагай ажалшад, малшад һайн ойлгоно. Ойрын жэлнүүдтэ эндэхи ажахынууд адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа, мяха, һү, нооһо улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохо зорилго табижа байна. Тиимэһээ байгша ондо сабшалангай га бүриһөө 10—12 центнер үбһэ абаһан һаа, ойрын жэлнүүдтэ гектарай дунда зэргээр 15—18 центнер үбһэ заабол абадаг болохо зэргэтэй ха юм.

Тэды шэнээн, тэрэнһээ үшөөшье ехэ үбһэ абаха арга боломжын эндэ гүйсэд бии байһаниие түрүүшүүлэй дүй дүршэл элитээр гэршэлнэ. Энэ жэлдэ Дээдэ-Тайлсын совхозой хонишод Григорий Скворцов, Федор Павленко, Үдын совхозой хонишон Намжилма Тогмитовагай даадаг отаранууд, Хүрбын совхозой луговод Филимон Солдатовай звено үбһэ ногооной элбэг ехэ урагса абаа. эдэнэр нилээд ехэ сабшалангай га бүриһөө 18—20 центнер үбһэ хүрьгагаа. Үдын совхозой луговод Доди Аюржанаевай звено га бүриһөө 15 центнер үбһэ абаһан.

Ерэхэ жэлдэ үбһэ ногооной үндэр баян урагса абажа, адуугаа малаа тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангахын тула аймагай совхозууд мүнөө намарай үедэ сабшалан һайжаруулха һара соо баһал горитой хүдэлмэри хэһэн байна.

Намарай гурба һара соо аймаг дотор түсэбэй ёһоор бүхыдөө 16 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха, 250 га дээрэ үтэг хэгдэхэ, 640 га сабшаланда минеральна утэгжүүлгэ оруулха байна. Нилээд ехэ газарта бургааһа шугы, болдогһоо сэбэрлэгдэхэ, хүрьһэ зөөлэрүүлхээр диск, борной шэрэгдэхэ, горитой газар уһалагдаха юм.

Гэхэтэй хамта ажахы бүхэндэ энэ хүдэлмэри хуу адли эмхитэй һайнаар үшөөл ябуулагданагүй. Үдын совхоздо Хаан-Жаргалан гэжэ газарта 300 га сабшалан бөрнойлогдожо байнхай. Мүн Доодо-Голдо 15 километртэ уһанай ябаха гол ханааб татагдаа. Совхоздо бүхыдөө гурбан оньһожоруулагдаһан звено сабшалан дээрэ шэбхэ гаргана. Эндэ сабшаланда гаргагдахаар 5 мянган тонно шэбхэ обоологдонхой.

Анаагай совхоздо үнинэй механизатор Тихон Лужниковай хүтэлбэрилдэг тусхай лугомелиоративна отряд сабшалан дээрэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Теэд аймагай Дээдэ-Тайлсын, «Георгиевский» совхозуудта энэ хүдэлмэри үшөөл тон һулаар ябуулагдана. Тэндэ тусхай отряд. звенонууд эмхидхэгдэһэн нэрэтэйшье һаа, ёһоор хүдэлнэгүй. Наг шэбхэеэ хүсэд зөөжэ эхилээгүй Минеральна утэгжүүлгэшье гарганагүй. Үдын совхоз намартаа 300 га сабшалан, 200 га бэлшээри уһалха түсэбтэй юм. Тиимэһээ мүнөө багахан гол горходой уһаар элбэг байһан дээрэ газараа уһалуулжа абахые оролдохо бэзэ гэжэ һанахаар һэн. Үнэндөө энэ талаар баһал өөдэтэй юумэн хэгдэнэгүй.

Иигээд октябрь һарын баргадатар, мүн ноябрь соо сабшалан дээрэ хэхэ хүдэлмэри тон ехэ. Урин дулаан байһаниие һамбаа-шалжа, тэндээ шэбхэ шадаал һаа ехээр гаргаха, минеральна утэгжүүлгэ оруулха, уһалха, болдог дошо, бургааһыень сэбэрлэхэ шухала.

Г. МИХАЙЛОВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

А. А. ЖДАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЭРХҮҮГЭЙ ГҮРЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-тэ хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ талаар ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, мүн А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй тогтоһоор 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Асхаев Михаил Григорьевичые—биологиин эрдэмэй кандидат, биолого-географическа научно-шэнжэлэлгын институдай директор.

Корзун Михаил Адамовичые—биологиин эрдэмэй кандидат, биолого-хүрьһэнай факультедэй декан.

Мишарин Кузьма Ивановичые—профессор.

Шаракшинова Надежда Осиповнае—хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат, доцент.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. СЫРЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной октябриин 22.

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ—ШАН

Нисэнгын совхозой ажалшадай коллектив үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаряа 132 процент дүүргэв. Тэрэ коллективтэ КПСС-эй Яруунын райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан—100 түхэриг барюулагдаха болобо.

Даабаряа 102 процент дүүргэһэн «Дружба» колхоз хоёрдохи һуури эзэлээ.

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ IV ПЛЕНУМ

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ХОНИН АЖАЛАЙ БАЙДА БА ТЭРЭНИИЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Пленум дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоевой** хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгын эхилхэдэ нэн түрүүлэн партиин Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. Р. Потепалов** үгэ абана.

— Республика дотор хонин ажалай ямар байһан ба тэрэниие саашадань хүгжөөхэ тухай пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудал хадаа манай хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи эгээл шухала шэнжэтэй зорилго шиидхэхэ болоно. Хонин ажалай байдалһаа колхоз, совхозуудай экономикын хүгжэлтэ ехээр дулдыдаха болоно,—гэжэ тэрэ үгэеэ эхилнэ.

Зэдын аймагай гол һалбаринь хадаа хонин ажал гэжэ тоологдонхой. Энэ һалбари хүгжөөхэ арга боломжошье бии, дүй дүршэлшье заншанхай, нютагай байгаалиин эрхэ байдал угаа тааранги. Мүнөө хонин ажалда аймагай колхоз, совхозуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 13,7 процент хүдэлнэ. Хонин ажалда мэргэжэхэ хэрэгтэмнай гүрэн саг үргэлжэ туһална, материально-техническэ үндэһэ һууриншье бэхижэнхэй, материальна ба моральна урмашуулга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолно. Хонин ажалай ашаг ехэтэй байһые иимэ жэшээгээр баримтална. Аймагай ажахынуудай 1967 ондо олоһон бүхы олзын 39,6 процентнь гансал хонин ажалһаа абтаа.

Хонидой үүлтэр нилээд һайжаржа, мүнөө ажахынууд имагтал нарин ба нарибтар нооһо хайшалжа абана. Хонин ажал эрхилэлгэдэ мэргэжэжэ байһанай үшөө нэгэ һайн зүйлынь гэхэдэ, дүршэл ехэтэй хонишод олон болоно. 1033 хонишодой 289 хүниинь арбан жэлһээ дээшэ, 411-ниинь табан жэлһээ дээшэ хонин ажалда хүдэлнэ. Хонишодой дунда партиина нүлөө үргэдхэхэ хэрэгтэ анхарал онсо табигдана. Хонишодоор 166 коммунистнар ажаллажа байдаг. Ахалагша хонишод партиин райкомой номенклатурада абтанхай. Гэбэшье хонин ажалые түрүү һалбари болгохын түлөө хүдөөгэй коммунистнар үшөөл ехэ хүдэлмэри бүтээхэ уялгатай. Гадна энэ һалбариин байдалай түлөө хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй харюусалга эрид дээшэлүүлхэ, коммунистнарые үшөө олоор хонишон болгохо эрилтэ табигдана гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

— Энэ пленумдэ бэлэдхэлэй боложо байха үедэ партиин райкомой бюро хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудые хаража үзээһэн, үг зорилгоёо тодорхойлһон байна. Тэрээн дотор ажахы бүхэнэй эрхэ байдалай арга боломжо хараада абтаа, сабшалан шанаржуулан һайжаруулха, барилга хэхэ, үйлэдбэриие онъһожоруулха талаар ехэ юумэн хараалагдаа, — гэжэ нүхэр Потепалов элирхэйлбэ.

Нүхэр Потепалов Борьёогой совхозой эрхэ байдал тушаа онсо тогтобо. Энэ совхозые үүлтэртэ ажахы болгон баталхые дурадхана. Тус совхозой олонхи эхэ хонид элитнэ ба нэгэдэхи классай гэжэ шэнжэлэгдэнхэй. Эндэхи мэргэжэлтэдшье һүүлэй үедэ хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри нилээд ябуулжа байнхай.

Саашадань үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, үгэ хэлэгшэ хонин һүрэгэй бүридэл һайжаруулха, малай тэжээл ехээр абадаг болохо, сабшалан ба бэлшээри һайжаруулха асуудалнуудта анхаралаа хандуулна. Гол шухалань хадаа малай тэжээл болоно. Тэжээлһээ хамаг юумэн дулдыдаха байна бшуу. 1975 ондо хараалагдаһан зорилгоёо бэелүүлхын тулада жэл бүри миллионһоо нааша центнер үбһэн, зелёнко хэрэгтэй болоно. Харин мүнөө хахадынь абтана бшуу.

Энэ хэмжээндэ хүрэхын тулада сабшалан дээрэ ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ 1970—1975 ондо бүтээгдэхэ барилгын түсэбтэ уһалууриин системын заһабари, 8 мянга шахуу гектар ундалуулха аргатай Дэрэстэйн, Тори-Оёорой, Борьёогой, Бага Наранай, Гэгээтын уһалууриин системануудай барилга оруулхые үгэ хэлэгшэ дурадхана. Мүн тэрэшэлэн холын бэлшээри ашаглаха, малай байрануудые олоор бодхоохо асуудалнууд тушаа тогтобо.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумһээ хойшо хүдөө ажахы дээрэ али зэргын ехэ һайн хубилалтын болоһон тухай Сэлэнгын совхозой директор нүхэр **Н. А. Мельников** тоо баримтануудые дурдан, олоной анхарал татамаар хөөрэбэ. Энэ үедэ Сэлэнгын аймагай ажахынуудай хонин һүрэг 12,7 процентээр, үхэр 6,8 процентээр олошорoo. Эндэһээ харахада хонин, эбэртэ бодо мал яһала үдэһэн болоно. Тиихэтээ хамта ашаг шэмэнь нилээд дээшэлээ. Нооһо абалга 40 процентээр ургаа. Хонин ажалай продукци тушаажа олоһон мүнгэн олзо 1964 онойхитой энэ жэлые сасуулбал, 57,1 процентээр ехэ болоһон жэшээтэй. Аймагай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 900 гаран центнер нооһо гүрэндөө тушаагаа. Хони үсхэбэрилхэ жэлэй түсэб гурбан мянган толгойгоор үлүү гарахаар багсаагдана.

Саашадань нүхэр Мельников өөрынгөө хүтэлбэрилдэг совхозой байдал тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Сабшалан дээрэ ехэ хүдэлмэриин хэгдэжэ байһаниие иимэ жэшээнүүдээр баримтална. Һүүлэй үедэ 800 гектар газар үндэһөөрнь һайжаруулагдаа, 483 гектарай бургааһа, тэрэлгэ сэбэрлэгдээ, 750 гектар утэгжүүлэгдээ бшуу. Эдэ хэмжээнүүдэй ашаа туһаар үбһэ абалга 1964 онойхитой сасуулбал, 41,6 процентээр ехэ болоод байна. Мүнөө болбосон ёһоной бэлшээритэй болохо асуудалые бодотоор шиидхэхэ хэрэг гараад байна. Малай тэжээлээр гүйсэд хангагданхай байхын тулада сабшалангай ургасые үшөө дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө Тамчын сабшалан уһалдаг болохо шухала. Гадна намагжаһан газар хатааха, шугы бургааһанһаа сэбэрлэхэ, сабшалан жэгдэлхэ ехэ хүдэлмэри хэхэ болонобди. Энээнһээ уламжалан, нүхэр Мельников совхозой лугомелиоративна отрядые зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэнь туһа хүргэхые дээдэ органуудта хандана.

Мал ажалые саашадань хүгжөөхэ асуудал дээрэ тогтоходоо, үгэ хэлэгшэ хони үсхэбэрилхэдэ ашаг олзо ехэтэй байһые баримтална.

— Хонидой үүлтэрэй мүнөө үедэ муу байһан ябадал тэсэшэгүй зүйл. Манай совхозой хонин һүрэгэй 65 процентнь, тэрэ тоодо эхэ хонидой 46 процентнь нэгэдэхи классай ба элитнэ байха юм. Энэ ушарай гол шалтагаанинь тэжээлэй дутагдалһаа, мүн хонишодой мэргэжэл шадабариин муухаа болоно,—гэжэ нүхэр Мельников тэмдэглэнэ.

Хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ, тоо толгойень олон болгохо ябадал хүнэй хүсэ ехээр хэрэглэхэ зэргэтэй. Зүгөөр шэнэ хонишод дүй дүршэлгүй байдагынь мэдээжэ. Гадна мүнөө бэрхэ хонишодоймнай олон хүниинь наһатай болонхой. Мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг һуралсалай гурим (семинар, зүблөөн, зооветминимумэй һургуули) энэ асуудалые гүйсэд дүүрэн харюулжа шадахаяа болёо. Мүнөөнэй хонишон мэдэрэл ехэтэй байха ёһотой. Хони үсхэбэрилхэ, эдэлүүлхэ эрдэм шудаланхай, ветеринарно-санитарна мэдэрэл һайнтай байха эрилтэ табигдана. Иимэһээ ерэхэ сагай хонишон эдэ һургаалнуудые һургуулида гү, али тусхай курсада һуража абаха зэргэтэй болоод байна. Гадна хонин ажалда техникэ, электрын хүсэн үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Хонишон мүн эдэ өрөө юумэнүүдые баһал тухайлаагүй байгаа һаа, холо ошохогүй. Экономикын асуудалтай баһал бага зэргэээршье һаань, танилсанхай байха эрилтэ табигдана.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Мельников хонишодой байра байдал һайжаруулха асуудал тушаа мүн тогтобо. Һүүлэй үедэ совхоз яһала олон гэр хонишодтоо барижа үгөө. Тиигэбэшье энэ хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтые гүйсэд хангажа шаданагүй, малшадай үхибүүдые һургаха ябадалда гасалан баһа бии. Эдэ бүгэдые шиидхэхын тулада али бүхы хэмжээнүүд абтана. Зүгөөр ганса совхозой өөрынь хүсөөр шиидхэхэнь бэрхэтэй, туһаламжа хэрэгтэй гэжэ тэрэ элирхэйлбэ.

— Хонин ажал хүгжөөхэ таладань манай республикын колхоз, совхозуудта туһа хүргэхэ тухай РСФСР-эй правительство август һарада тусхай тогтоол абаа һэн. Тэрэ ехэ туһаданьхарюу болгон, манай совхозой хонишод саашадаа улам һайнаар хүдэлхэ гэжэ бэеэ уялгаланхай гээшэ. Хонидоо яажа үдхэхэ, нооһо болон мяха яажа ехээр абадаг болохобибди гэжэ мүнөөшье ходо хөөрэлдэһөөрбди, — гэжэ Хориин аймагай Анаагай совхозой ахалагша хонишон **О. Т. Тагаров** үгэеэ эхилнэ.

Тус ажахын оройдоол хоёр һүрэг эхэ хонидые харууһалагшад энэ жэлдэ зууһаа дээшэ түл 100 эхэ хонин бүриһөө абаа. Харин бэшэнэйнь энэ хэмжээндэ хүрэжэ шадаагүй байна. Зариманайхи 60—70 болоод дүүрэшоо. Энэ тон хангалтагүй хүдэлмэриин дүн гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэнэ. Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа мэргэжэлтэд хонин ажахые тон һулаханаар лэ хүтэлбэрилнэ гээшэ. Зунай сагта хонидой бэлшээриие зарим хонишод муугаар эмхидхэнэ. Адуулгада орой гаргана, эртэ хуряажархина. Иигэжэ хонид элдин сагта һайнаар мяхажажа шаданагүй. Эгээл энэ үедэ малай мэргэжэлтэд тон шанга хиналта табиха уялгатай байгаа ха юм даа.

Дүршэл ехэтэй хонишон нүхэр Тагаров нэгэ иимэ ажаглалта хэнэ. Хонидые зуһаг болгоод түрүүлхэ хэрэгтэй гэлсэдэг. Энэ тон буруу хэрэг. Эртын хурьгадые эхэһээнь һалгааһанһаа хойшо тон һайн харууһанда табяад, түргэн түлжүүлээд байбал, түлгэдэнь түрүүлхэ арга бии. Тиигэжэ шадаа хадаа эхэ мал нэгэ наһаяа хиидэ хосороохогүй болоно. Нүхэр Тагаров өөрынгөө хүтэлбэрилдэг бригаданууднаа эгээл томожоһон, үүлтэр һайнтай хурьгадые шэлэн абажа, тусгаар отара болгон бүридүүлдэг. Тиимэ мал түлшье үгэсэтэй, нооһоороншье ехэ байдаг. Хурьгадай харууһанда анхаралаа табидаггүйһөө боложо, мүнөө хонин һүрэгнай жэжэ болохоёо һанана. Иигэжэ ажахыда ехэ хохидол үзүүлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Саашань нүхэр Тагаров үбэлэй сагта бардам хүрэхэ үбһэ сабшажа абаха гээшэ малшан бүхэнэй хэрэг гэжэ хэлэнэ. Энэ нүхэрэй даадаг хонишодой бригада өөһэдынгөө малда өөһэдөө үбһэ сабшажа абадаг юм. 1967 ондо 800 гаран центнер үбһэ абаад һэн. Харин энэ жэлдэ 1500 шахуу центнер эрхим шанартай үбһэн һурилэгдөө. Түсэбөө 1,5 дахин дүүргэнхэй.

— Зүгөөр совхоз сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ үшөөл анхаралаа хүсэд хандуулнагүй. Бидэ Анаагай голдо жараад гектар сабшалантайбди. Тэндэ уһалха арга боломжо үгы юм. Тиимэһээ мүртэй үбһэн абтадаггүй һэн. Харин нёдондо үбэл саһан ехээр орожо, хабартаа Анаа ехээр үерлөөд, сабшалан дээгүүр нилээд халиһан байгаа. Тэрэл уһанай шиигэй ашаар эндэ ногоон нилээд һайнаар ургажа, мянгаад центнер үбһэн абтаа бшуу. Үдын голдо сабшалангай 3-дахи отделениие абаад үзэе. Энэ хабартаа Үдэ баһа ехээр үерлэжэ, Байсын эбэрэй сабшалан дээгүүр үргэлжэдөө халяа һэн. Тэрэнэй эсэстэ тус отделени энэ газарһаа 20 мянган центнер үбһэ абаа. Иимэ ургаса үни заяанай эндэхид абажа шадаагүй юм. Теэд бидэ уһан хэзээ үерлэнэ ааб гэжэ хүлеэгээд һууха бэшэ, харин сабшалангаа ямаршье сагта өөһэдөө уһалдаг болохо уялгатайбди. Ганса уһалһанһаа боложо, сабшалангай ургаса али зэргээр дээшэлнэ гээшэб. Энээниие энэ хабарай үер гэршэлжэ үгөө бшуу, — гэжэ нүхэр Тагаров мэдүүлнэ.

Агууехэ вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байһанаа, тэрэнэй түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлхэ байһанаа республикын түрүү хонишодой нэгэн элирхэйлбэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр **Н. Н. Хороших** үгэ абана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе амжалта түгэсөөр угтахаар бэеэ зэһэнхэй аймагай колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг үйлэнүүд тухай үгэ хэлэгшэ үгынгөө эхиндэ тодорхойлон харуулба. Энэ жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд хэзээ хэзээнэйхиһээ элбэг ехээр үбһэ сабшажа абаба, силос дараба. Мүнөө һолоомоёо суглуулжа дүүргэнтээ шахуу, сабшалан дээрэ наг шэбхэ эршэтэйгээр гаргажа байна.

Хонин ажал хадаа аймагай мал ажалдахи ашаг олзоор ехэ һалбари гэжэ тоологдоно. Олохон ажахынууд хони үдхэдэг мэргэжэлтэй. Гэбэшье энэ һалбариин мүнөөнэй байдал хангалтагүй. Хурьгадай гарза ехэ, тэрэнһээ боложо, 100 эхэ хонин бүхэнһөө энэ жэлдэ оройдоол 65 хурьган түлжүүлэгдээ. Хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдаа. Хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,6 килограмм нооһо абаһан, гүрэндэ тушааһан хонин бүриин амидын шэгнүүр 34 килограмм татаһан ушар хонин һүрэгэй үүлтэрэй бирагүй байһые бодотоор баримтална.

Энэ ехэ дутагдалай гол шалтагаануудые үгэ хэлэгшэ элирхэйлэн харуулна. Нэн түрүүндэ аймагай ажахынууд үбһөөр дуталдана. Энэ талаар арга боломжо бии. Гэбэшье сабшалан шанаржуулжа, ургасынь дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ажахы бүхэндэ һайнаар хэгдэнэгүй ха юм. Хоёрдохёор, хонин ажал эрхилхэ хэрэг муугаар табигданхай. Элдэб үбшэн хонин һүрэгтэ хохидол үзүүлһээр. Ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд энэ ушарта эсэс табижа шаданагүй. Үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүй байдалтай. Үүлтэр һайнтай хусануул дуталдана.

Гурбадахяар, зооветеринарна мэргэжэлтэдые хонин ажал эрхилэлгэдэ һурганагүйбди. Гадна хонин ажалда мэргэжэһэн тусхай зоотехник, племенной хэрэг эрхилхэ зоотехник гэжэ штадта үгы байһаар. Иимэ тушаалнуудые бии болгохо хэрэгтэй.

Дүрбэдэхеэр, хонишодой байдал тушаа анхарал ёһотоор хандуулагданагүй. Илангаяа юрын хонишодой дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй, имагтал ахалагша хонишодһоо эрилтэ табигдана. Бусад нүхэд тушаань мартагдана.

Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тулада гол анхаралаа хандуулха шухала байһан тушаа нүхэр Хороших онсолон тогтобо.

Баргажанай аймаг хони үсхэбэрилгээр гээгдэлдэ оронхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ толгой бүриһөө дунда зэргээр 2—2,7 килограмм нооһон, 100 эхэ хонин бүриһөө 58—63 хурьган абтаа. Гүрэндэ тушааһан хонидой толгой бүриин шэгнүүр 31 килограмм татана. Хони үдхэхэ жэлэй түсэб баһал дүүргэгдэхээр бэшэ. Хонидой гарза ехэ. Нооһо гүрэндэ тушааха түсэб 82 процент болоо.

Эдэ дутагдалнууд тушаа аймагай хүдөө ажахын управлениин начальник **Ж. Ж. Жалсараев** үгэ хэлэхэдээ тогтобо. Иимэ ушар гол түлэб нёдондоной үбэлжэлгын хатуу байһанай, хабарай сагай унжагайрһанай гэм болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ. Ерэхэ үбэлжэлгэ баһал гайтай байжа магад. Тэжээлэй хэрэглэмжэ 43 процент хангагданхай. Гэбэшье али бүхы хэмжээнүүд абтажа байна. Урданайхида орходоо үбэлжэлгые яһала гэмгүйгөөр үнгэргэхэ арга бии гэжэ тэмдэглэбэ.

— Зарим хонишодой, зарим бригада ба фермэнүүдэй ажал хүдэлмэриин үрэ дүнгэй ёһоор болоходо хони үсхэбэрилхэ, гээгдэлһээ гараха арга боломжо дүүрэн бии. Жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 5-дахи ОТФ (даагшань нүхэр Н. Б. Тыхеев) жэл бүри һайн амжалта түйладаг. Энэшье хүндэ хүшэр жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 83 хурьга түлжүүлээ, толгой бүриһөө 2,9 килограмм нооһо хайшалжа абаа һэн. Энэ фермэ 4 мянган хонитой юм. Ерэхэ үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Социалис Ажалай Герой Ш. Л. Цыремпилова 15 жэлэй туршада нэгэ янзын һайн үрэ дүн түйлажа ябана. Бэшэшье бэрхэшүүл олон. Теэд эдэнэй хэрэг үйлэ бултанай хэрэг боложо шаданагүй, — гэжэ нүхэр Жалсараев хэлэнэ.

Малай тэжээл абалгые ехэдхэхэ асуудал тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Уһалууриин системэнүүдые шэнээр бариха, хуушануудые заһаха хэрэгтэ мүнгэ зөөри ехээр һомологдоно. Гэбэшье тэрэ ехэ зөөриие гүйсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Арга шадал дуталдана. Машинно-мелиоративна станци техникээр, кадрнуудаар хүсэд хангагданагүй. Аймаг доторхи харгын заһабарида анхарал табихаар саг болоо. Энэ талаар зарим тэды юумэнэй хэгдэжэ байбашье һаа, хүндэ техникын хомор дээрэһээ энэ хүдэлмэри гээгдэжэ ябана. Харгын удха шанар аргагүй ехэ. Энэ хадаа хони үсхэбэрилгэтэй сэхэ холбоотой хэрэг гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **В. В. Смолин** үгэ абана.

— Бэшүүрэй аймаг 100 мянган хонитой юм. Толгой бүриһөөнь оройдоол 2,6 килограмм нооһо хайшалжа абанабди. Зарим ажахынуудайхи үшөө доогуур. Юундэ иимэ багаар нооһо, мяха абана гээшэбибди? Сэхынь хэлэхэдэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хонин ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ёһоор табинагүйбди. Республикын эрдэмтэд бодото туһаламжа манай хүдэлмэридэ үзүүлнэгүй, — гэжэ нүхэр Смолин шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэнэ.

Хони үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар өөрынь хүтэлбэрилжэ байдаг ажахыда ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тушаа дэлгэрэнгыгээр тэрэ хөөрэжэ үгэбэ. Тус ажахы 6500 хонитой, тэдэнэй 3500 толгойнь эхэ хонид. 1966 онһоо племенной ажахы болонхой. Үүлтэр һайжаруулха хэрэгые головной племстанциин зоотехник нүхэр Убеев эрхилнэ. Түрүүшын һайн үрэ дүн түйлагдажа байна. 1967 ондо республикын эмхи зургаануудаар дамжуулан, үүлтэр һайтай 403 хурьган хуса худалдаа. Теэд тэдэнэй 10 процентыень лэ энэ аймагай колхозууд абаа. Энэ жэлдэ 428 хурьган хуса худалдаһан байха юм. Тэдэниинь аяар Яхадай АССР-һээ, Шэтын областьһоо ерэжэ абаашана. Харин хүршэнэрынь гар хүсэлдэнэгүй.

— Үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэмнай эрдэмтэд бодото туһаламжа хүргэнэгүй. Хонин ажалай эрдэмтэд хүдөө ажахын институтда, туршалгын станцида, бэшэ тэдэшье яһала олон. Хүдөө ажахын министерствэшье племстанцитай хамтаржа, хонин ажалай асуудалаар тусхай совет эмхидхээ һаань, ехэл һайн зүйл боложо үгэхэ бэлэй. Станциин мэргэжэлтэд саг үргэлжын туһаламжа хүргэнэгүй. Хонидые бонитировко хэхэ үедэмнай байлсаад лэ, саашадаа бэшэ хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсадаггүйнь гэмшэлтэй, — гэжэ нүхэр Смолин тодорхойлно.

Тус ажахыда мүнөө дүрбэн янзын үүлтэрэй хусануул хэрэглэгдэнэ. Колхозой түлжүүлһэн зарим хусануудһаа 12—13 килограмм эрхим шанартай нооһон абтана. Зүгөөр шэгнүүрынь бага байһаар. Тиимэһээ томо үүлтэрэй хони бии болгохо эрилтэ табигдана. Энэ түлһөө дулдыдаха хэрэг. Багадань лэ һайнаар тэжээхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө бардам хүрэхэ, шэмэ ехэтэй тэжээлэй бааза байгуулха гээшэ мүнөө үеын гол асуудал мүн гэжэ нүхэр Смолин тэмдэглэбэ.

Мал ажал, илангаяа хонин ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ сабшалан һайжаруулжа, ургасынь дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдэй али зэргэ ехэ удха шанартай байһан тушаа асуудалда республикын мелиорациин ба уһанай ажахын министр нүхэр **В. Г. Большаков** үгэеэ зорюулба. Энэ зорилго бэелүүлгэтэй зохилдуулан, республика доторнай сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха, уһалуури үргэнөөр эрхилхэ, намаг налхи хатааха, модонһоо, бургааһа шугыһаа сэбэрлэхэ хүдэлмэринүүд ехэ газарта хэгдэхэнь гэжэ министр хэлэнэ.

Малай тэжээл ехээр абадаг болохо хэрэгтэ шэнэ газар ашаглалга горитой нэмэри оруулха байна. Ганса 1967 ондо 7300 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ. Тэрэнэй ехэнхи талмайдань зелёнко, тэжээлэй ургамалай үрэһэн таригдаһан байна. Тэндэһээ бүри түрүүшын жэлдэ 75 мянган центнер тэжээлэй единицэ хэмжээнэй ургаса хуряагдаа бшуу. Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз нёдондо Хёлго голой эрьеэр 195 гектар газар сэбэрлэжэ, элдүүридэ оруулаа һэн. Тэндээ тэжээлэй ургамалнуудай үрэһэ хаяжа, гектар бүриһөөнь энэ жэлдэ 15 центнер үбһэ абаа, мүн ерэхэ тарилгада хэрэгтэй болохо үрэһэ суглуулжа шадаа. Иимэ жэшээнүүдые үгэ хэлэгшэ олоор дурдаба.

Зүгөөр сабшалан һайжаруулха, уһалууриин системэнүүдые олоор бариха, шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэгтэ ушардаг һаад түбэгүүд тушаа нүхэр Большаков тогтобо. Техникэ дуталдана, проектнүүдэй шанар муу, удаан саг соо зохёогдоно. Үшөө тиихэдэ лугомелиоративна станцинууд хэрэгтэй хүдэлмэришэдөөр, мэргэжэлтэдээр хүсөөгдэнэгүй.

Сабшалан һайжаруулха станцинуудай хүдэлмэриие гуримшуулха асуудалда нютагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд (илангаяа Хориин, Баргажанай, Зэдын аймагуудай) анхаралаа хангалтагүйгөөр табина. Тэндэ хүдэлхэ кадрнуудые аймаг сооһоо олохо табиха аргатай. Гэбэшье энэ талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй.

Хүдөө ажахын продукци элбэгээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдэй эмхинүүдэй халуун оролдолго гаргалсадагынь мэдээжэ гээд,— Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **А. А. Именохоев** үгэеэ эхилбэ. Нооһо, хартааһа, овощ, үндэгэ тушааха энэ жэлэй түсэб республикымнай ажахынууд болзорһоонь урид, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта һайндэр угтуулан бэелүүлээ. Энэ амжалта түйлаха ябадалда манай худалдаа наймаанай бэлэдхэлэй эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй оруулһан хубита бага бэшэ.

Илангаяа хонин ажалһаа абтадаг продукциин хэмжээнэй жэл бүри ехэ боложо байһан тухай, һайн шанартай нооһо элбэгээр худалдадаг колхоз, совхозуудай олзо оршын улам дээшэлжэ байһан тухай оратор саашань хэлэбэ.

Хониной нооһоной шанар тушаа тогтохо зуураа, республикын олонхи ажахынуудта нооһо хайшалалгын харюусалгатай хүдэлмэри үшөөл хангалта багатайгаар ябуулагдадаг гэжэ тэрэ шүүмжэлбэ. Нооһо һалаар хайшалһанһаа, шанар, шанараарнь мууса илгаһанһаа байгша ондо ажахынуудһаа ороһон бүхы нооһоной 67 процентнь доошолуулагдаһан сэгнэлтээр гүрэндэ абтана гэхэ гү, али колхоз, совхозууд 600-аад мянган түхэригөөр хохидоо. Иимэ һалан муу ябадалда эсэс табиха арга бии. Тэрэниие бэелүүлхын тула ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, худалдаа наймаанай, бэлэдхэлэй эмхинүүдэй хүдэлмэришэд, хонишод хамтынгаа хүсөөр эрид шууд оролдохо зэргэтэй.

Хүдөө ажалшадай эрилтые худалдаа наймаанай талаар хангалга улам һайжаруулха хэрэг эд хэрэглэгшэдэй аймагуудай холбоонуудай, сельпо, сельхозрабкоопуудай гол шухала зорилгонь бэн тула, энээн тушаа ямар хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хэлэлтэй. Малай фермэ, отаранuудаар таража ажаһуудаг хэрэглэгшэдые нүүдэл наймаагаар улам үргэнөөр хангаха, томо һуурин тосхонуудтахи улад зоной хэрэглэмжэ эд бараануудые зүйл зүйлөөрнь худалдадаг тусхай магазинуудаар хангаха гэһэн хоёр гол шэглэлтэйгээр, хүдэлмэреэ эмхидхэхые хүсэнэбди гэжэ нүхэр Именохоев онсолон тэмдэглэбэ. Мүнөө үедэ республика доторнай 100 гаран нүүдэл автолавка хүдэлнэ. Гүүртэ, отаранууд дээрэ наймаалагшагүй 60 ларек нээгдэнхэй. Зэдэдэ, Баргажанда, Мухар-Шэбэртэ, Хоридо худалдаа наймаанай түбэй газар байгуулхын тулада эд бараа зүйл зүйлөөрнь худалдадаг тусхай магазинууд бэе бэеһээ ойро шадар баригдажа эхилээ.

Ажал хүдэлмэринингөө эрхэ байдалаар һуурин тосхонуудһаа холуур таража ажаһуудаг малшадай эрилтэ хангаха талаар үшөөл олон дутагдал манай хүдэлмэридэ ушарна. Бүхы автолавкануудые тогтоогдомол саг соонь гүүртэ, отарануудаар ябуулха, малшадта шухаг эд бараа, эдеэ хоолой зүйл элбэгээр худалдаха, наймаалагшагүй ларегуудые улам олошоруулха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые түргэн саг соо абахабди гэжэ найдуулха зуураа, нүхэр Именохоев хүдөөгэй магазинуудые наймаалагшадай кадрнуудаар гүйсэд хангаха талаар нютагай партийна, советскэ органуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө бодото туһаламжа хэрэгтэй гэбэ.

Яруунын аймагай колхоз, совхозуудта хонидой тоо толгойн олошорхотой хамта нооһонойнь шанарай эрид һайжарһан, нютагай байгаалиин эрхэ байдалай бэрхэшээлнүүдые дабан, ажалдаа эрхим амжалта түйладаг түрүү хонишод тухай, хонин ажал хүгжөөхэ ябадалда дайрагдадаг дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ ябуулганууд тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **К. К. Шомосов** хөөрэбэ.

Арбаад жэлэй саада тээ Яруунын ажахынууд мүнөөнэйхиһөө хоёр дахин үсөөн хони үсхэбэрилдэг һэн. Ганса энэ жэлдэ хонидой тоо 6 мянган толгойгоор олошороо. 1963 онтой сасуулхада байгша ондо 1070 центнер хониной мяхан үлүү ехээр гүрэндэ худалдагдаба. Һүүлэй арба гаран жэлэй туршада нооһоной шанар эрид һайжараа гэхэ гү, али урданьгол түлэб шэрүүн, шэрүүбтэр нооһон абтадаг һаа, мүнөө имагтал нарин, нарибтар шанартай нооһон бэлэдхэлдэ тушаагдадаг болоо. Энэ жэлдэ гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө аймагай ажахынууд 109 процент дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 315 центнер «сагаан алта» Эхэ орондоо үгөө.

Илангаяа һүүлэй үедэ байгаалиин эрхэ байдалай таарамжагүйгөөр эрьежэ, үбһэ тэжээлэй хомор байбашье, хонидой тэжээл, харууһа шадамараар эмхидхэжэ, үндэр амжалта түйлаһан хонишодой социалис мүрысөө үүсхэһэн Яруунын совхозой ахалагша хонишон Цылып Дылгырович Бадмаев гансашье аймаг соогоо бэшэ, бүхы республика соогоо эрхимлэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыпилма Эрдынеевна Цыренова нүхэртэеэ хамта эдэбхитэй шангаар хүдэлжэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 113 хурьга түлжүүлээ. Хонин бүхэнһөө 4 килограмм 250 грамм нооһо хайшалаа, хурьган бүриин амидын шэгнүүр 31 килограммда хүргэжэ тушаагаа. «РСФСР-эй хонин ажалай мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ нүхэр Бадмаев хүртэхэ ёһоороо хүртөө.

Түрүү отара, бригаданууд, эрхим хонишодоймнай үльгэр жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, даажа абаһан ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, шадамар бэрхээр хүдэлөөд байбал, манай аймагта хонин ажал улам һайнаар эрхилхэ арга боломжо, ашаглагдаагүй нөөсэнүүдэй бии байһаниие гэршэлнэ.

Манай аймагай ажахынууд нэн түрүүндэ хонидой, илангаяа хурьгадай гарзалдаг, эхэ хонидой һубайрдаг дээрэһээ ушардаг горитой гээлтэ хоролтонуудые усадхаха, хуушан хашаа байрануудые һэльбэхэ, шэнээр бариха, хонишодой һайн кадрнуудые бэлдэхэ хойшолуулашагүй зорилго урдаа табина. Хонин ажалһаа абтадаг продукциин шанар һайжаруулха, үнэ сэнгынь хямдаруулха гээшэ тон шухала. Эдэ үндэһэн шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлон зохёогдожо, партиин райкомой һаяын пленум дээрэ дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдэхээр хараалагдажа байнхай.

Хонин ажалаа саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхэ ябадалдамнай республикын эмхи зургаануудай зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй гэжэ хэлэлтэй. Гэбэл малай тэжээлэй бааза үргэдхэхын тулада газар уһанай ажал, сабшалан бэлшээри һайжаруулгын горитойхон хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Харин энэ ажал манай ажахынуудай өөһэдынгөө хүсөөр диилэжэ бүтээхэнь бэрхэтэй. Тиимэһээ манай аймагта газар һайжаруулгын хүдэлмэри бэелүүлдэг тусгаар ажахы—лугомелиоративна станци тогтоохые зууршалнабди.

Ниитын малые уһаар хангаха талада ехэ бэрхэшээлтэй саг илангаяа үбэлэй үедэ дайралдадаг юм. Аяар 72 хониной отаранууд мүнөө үедэ зөөдэлэй уһаар амидарна. Үрэмдэмэл гүнзэгы худагуудые малтажа, малай байранууд шадар уһатай болохо хэрэгтэмнай республикын хүтэлбэрилхы зургаанууд бодото туһаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Манай станциин ажахыда хонин ажал эрхилхэ талаар һүүлэй үедэ түйлаһан амжалта ехэ һайн гэжэ һайрхалтай бэшэшье һаань, ажал хэрэг зүбөөр эмхидхэхые оролдобол, манай республикын эрхэ байдалда һайн үүлтэрэй хонидые үсхэхэ таарамжатай арга боломжо бии гэхын тэдысэ, нэгэ хэды баримта дурдалтай ха гэжэ республикын хүдөө ажахын туршалгын станциин директор нүхэр **К. Л. Барьядаев** хэлэбэ. 1962 онһоо хонидоймнай тоо толгой 23 процентээр олошороо, тиихэдэ нооһо хайшалалга 1,5 дахин ехэ болоо гэхэ гү, али хонин бүриһөө абтадаг нооһон 900 граммаар дээшэлээ, тиихэдэ хониной мяхан хоёр дахин ехээр худалдагдадаг болоо. Энэ дэбжэлтэ гол түлэб малай тэжээл һайжаруулһанһаа дулдыдаа. 1962 оной үбэлжэлгэдэ хонин бүридэ 71 килограмм тэжээлэй единицэ гаргашалагдаһан байгаа һаа, 1967 ондо хоёр дахин үлүү ехээр үгтэһэн, тиихэдэ мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ хонин бүридэ 160 килограмм тэжээлэй единицэ хараалагдана. Хонин ажалаа хүгжөөхэ холын зорилгонуудһаамнай уламжалан харабал, энэмнай үшөөл бага.

Уһалагдадаг, утэгжүүлэгдэдэг сабшалангһаа гектарай 20 центнер үбһэ энэ жэлдэ хуряажа, һүүлэй 5—6 жэлэй туршада ургасыень хоёр дахин дээшэлүүлээбди. 3460 гектар талмайтай бүхы сабшалангһаа байгша ондо дунда зэргээр 17,4 центнер үбһэ хуряагаабди. Харин энээгээрээ һанаагаа амархагүйбди. Сабшалан һайнаар ашаглаад байбал, гектарай 30—40 центнер үбһэ хуряажа абаха арга бии гэжэ түрүү дүй дүршэл харуулна.

Сабшалангай ногоо үбһэн болгожо хүргэхаһаа гадна, тэрэниие болбосон ёһоор бэлшээри болгон ашаглабал, ажахыда ехэ туһатай байһаниие түрүүшын туршалга харуулба. Урдань 25—30 центнер үбһэ үгэдэг 92 гектар һайн сабшалангаа энэ жэлдэ хэды таһалжа хорёолоод, хэһэг хэһэгтэнь ээлжэлүүлэн, 300 толгой үнеэ июниин 16-һаа сентябриин 1 болотор бэлшээгээбди. Малай эдиһэн ногоое тодорхойлон гаргахада, тус бэлшээриимнай гектар бүриһөө 178 центнер ногоон тэжээл ашаглагдаһан, ондоогоор хэлэбэл, 3270 тэжээлэй единицэ абажа, ургасыень үбһөөр хуряаһанда орходоо хоёр дахин ехэ тэжээлэй единицэ хэрэглэгдэһэн байна. Иигэжэ ашаглагдадаг бэлшээреэ хойто жэлдэ 150 гектар үргэдхэхөөр хараалнабди. Тэрэнэй 25—30 гектар тухайень хонидой, тодолон хэлэбэл, хусануудай бэлшээри болгон хэрэглэхэбди. Тиин бэлшээриие шэнэ ёһоор ашаглаха ябадал хадаа мал ажалые, тэрэ тоодо хони үсхэбэрилгые, ашаг ехэтэйгээр, түргөөр эрхилхэ тодорхой нэгэ зам нээжэ үгэхэ байна бшуу.

Эрдэм шэнжэлгын үндэһөөр ямар янзын үүлтэр манай эрхэ байдалда таарахаб гэжэ эсэслэ... хойлоод, зохихо үүлтэрэй ... лай үрэһөөр хонидоо үрэжү... рэгтэ нэн түрүүндэ манай ... халуун анхаралаа хандууд... тай. Энэ талаар республ... мэдээжэ болоһон эрдэмт... Р. П. Пилданов ехэхэн ху... ябуулна, тиибэшье гансаар... ажаллана. Нүхэр Пилдано... туһалагшад хэрэгтэй.

Манай Буряад орондо хон... бэрилгые нилээд ехээр хүг... һэн зорилгонуудые амжалт... дүүргэхын тула республ... тийна организациин, тэрэ... гай эмхинүүдэй зүгһөө ехэх... хэлэй, ниитэ-политическэ х... ябуулагдаха зэргэтэй. Хараа... рилгоёо, хэлэһэн үгэеэ хэрэ... бэелүүлхын түлөө шанга эр... жэ, ажаллаха саг ерээ.

Хүдөө ажалшадай элүүр... гаалха хэрэгтэ медицинын ... рилэгшэд хаба шадал соого... на. Холо, дутын гүүртэ, ота... дээгүүр ажаһуудаг улад з... нэлгын туһаламжа үзүүлдэ... зорилгоор мүнөө үедэ 8 ай... нүүдэл амбулатори хүдэлнэ... амбулаторидо штадай ёһоор ... 1 фельдшэр, автомашинын жо... хүдэлхэ зэргэтэй. Харин хүд... тагуудта медицинскэ кад... ехээр дуталдадаг дээрэһээ ... амбулаторидо фельдшернүүдые ... ха баатай болонобди,—гэжэ ... ликын элүүрые хамгаалха м... **Л. Д. Мадыева** мэдээсэбэ. ... оной 9 һарын туршада нүүдэ... латоринууд 361 дахин малай ... гүүртэ, отаранууд дээгүүр ... 2454 хүнэй бэе үзэһэн байна... нүүдэл амбулаторинуудай хүд... лэгшэд үбшэнһөө хүниие һэр... санаторно-гэгээрэлэй талаар ... лажын хүдэлмэри ябаһан лэ... таа үнгэргэдэг заншалтай. ... Зэдын, Хяагтын аймагуудта... дэл амбулаторинууд малшад... галтада улэмжэ һайнаар та... Хори, зэдынхидэй жэшээгээр, ... амбулаторинуудые саг үргэлж... дэлмэрилэгшэд — фельдшер... хангаад, тогтоогдомол гр... ёһоор мал ажалай фермэ, отар... дээгүүр ябуулдаг байбал, та... тай гэжэ һанахаар.

Нүүдэл хүдэлмэритэй фель... малшадай бэе шалгажа, үб... ниие элирүүлдэг, өөрөө эмнэ... гэбэл, мэргэжэлтэниие асарха ... үбшэлэгшые больницада асарха... тай байха болоно. Тиин һаяы... хүдөө аймагуудта саг үргэлж... дэл фельдшерскэ пунктнууд... хидхэхэ хүдэлмэри үнгэргэхэбди...

Харин энэ шухала хэмжээ ... гые хаа хаанагүй һайнаар бэел... ябадалдамнай нютагай эмхи з... нуудай, ажахынуудай хүтэлб... шэдэй зүгһөө, илангаяа транс... талаар, туһаламжа хэрэгтэй. ... пунктын хүдэлмэрилэгшэд, тодо... лон дурдабал, хүдөө нютаг... врачнууд ехэ дуталдана. Энэ ... институт дүүргэһэн шэнэ мэрг... тэд үсөөн ерэһэн. Хүдөөдэ ху... врач, фельдшернүүдэй ажалай... һуудалай байдал һайжаруулха... жэ участково больницануудые ... модхожо, һайн гэр байшангаар ... ха, кадрнуудаар бэхижүүлхэ ... дал гансашье элүүрые хамгаа... зургаануудай бэшэ, мүн нют... партийна, советскэ эмхинүүд... лүүн анхарал оролдолго ходод... тадаг байха бэзэ гэжэ министр... нүүлэн хэлээ.

Зэдын аймагай Борьёогой со... гол түлэб үүлтэртэ хонин ажа... хилхэ зорилготой ажахы юм. ... уһанайнгаа, материальна баа... хонишодойнгоо талаар тус сов... гол зорилгоёо бэелүүлмээр арга... хэсэлтэй. Гэбэшье элдэб шалт... наар, жэшээлэн нэгыень дурда... тэжээлэй баазын һула байда... һүүлэй үедэ үүлтэртэ хонидые ... шоруулха, шанарыень һайжар... талаар балайшье ехэ юумэ хэг...

Үүлтэртэ энэ ажахын уһака... даһан зорилгые бодотоор бэелүү... түлөө бидэнэр, — гээд тус сов... директор нүхэр **Б. П. Хамути...** шань үргэлжэлүүлбэ, — эмхи... зоотехническэ хүдэлмэри һа... һайжаруулха гэжэ нэн түрүү... шиидэһэн байнабди.

1970 онһоо эхилжэ, Борьёогой ... хоз үүлтэр һайнтай хонидые ... ажахынуудта худалдажа ... Түрүүшээр 200, 1975 онһоо—1... толгой хүрэтэр үүлтэртэ хон... жэл бүри худалдаха аргатай ...

Республикын хүдөө ажах... нистрэй орлогшо нүхэр **Г. П. Т...цев** колхоз, совхозуудта ... наһанайнь илгаагаар хонидо... дүүрэг тогтообол, ашагтай ... гэжэ дурадхал, һанамжаяа хэ...

Шанар шэнжээрээ эрхим ... хурьгадые түлжүүлэн, хуса ... тушаа асуудалда тогтохо зуу... хэр Тюменцев энэ хэрэгые ... венна үрэжүүлгын стан... даалгабал зүйтэй ха гэжэ тэм... Эрдэм шэнжэлгын, зоотех... экономическэ хүдэлмэри һайж... ха талаар эрдэмтэдэй, хүдөө ... мэргэжэлтэдэй урда мүнөө үе... бигдажа байһан зорилгонууд... мүн лэ министрэй орлогшо ... хэлэбэ.

Үгэ хэлэлгын һүүлээр, КПСС-... обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Мо...догоев** түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. ... дэнь зүбшэгдэһэн асуудалаа ... нум дэлгэрэнгы тогтоол ба... абаа.

АЖАХЫН РЕФОРМЫН БОДОТО БЭЕЛЭЛ

ЭКОНОМИЧЕСКА УРМАШУУЛГЫН ШЭНЭ ГУРИМАЙ ШАТАНУУД

...шленна предприяти, ...тна организацинуудые ...гын болон экономическа ...лгын шэнэ гуримда ...худэлмэри мүнөө үедэ үр...сэтэйгээр хэгдэжэ байна. ...до ажахын реформо гол ...нэлүүлэгдэжэ дүүрэхэ юм. ...е хаа хаанагүй бэелүүлэг...айгаа ажахын реформо ха...иально-экономическа удха ...й юм. Тиимэһээ энэ хэрэ...тай бэлэдхэлгүйгөөр, эко...ска түрүүшын туршалга ...өөр дүүргэжэ болохогүй ...нь ойлгосотой. Экономи...реформо бэелүүлхэ талаар ...шиидхэбэри баталан аба...ССС-эй ЦК-гай сентябриин ...нэ (1965 он) хоёр гурбан ...рид экономическа тусхай ...га, туршалга хэгдэжэ ...байна. Түсэблэлгын, эко...ка урмашуулгын гол зүйл...рүүшээр шалгагдаһан юм. ...н хэлэхэ болоо һаа, Эхэ ...шай промышленна 90 пред...уудта шэнэ гуримай нэгэ ...худэлмэришэдые матери...урмашуулха хэрэг шал... Мүн элдэб һалбариин 80 ...итида хүтэлбэрилхы, инже...хническэ хүдэлмэрилэгшэ...гнаха гурим хэрэглэгдээ. ...предприятинуудай үйлэдбэ...галта, шэнэ гуримаар то...гдаха гол показательнууд ...дэжэ эхилээ.

...шалга хэһэн түрүүшын шата ...рулааб гэхэдэ, манай про...нность болон кадрнууд эко...ска реформо бэелүүлжэ ша...байба. Мүн тиихэтэй хамта ...шленностиин, тэрээнтэй хол...финансово-кредитнэ, түсэб...гын организацинуудай ду...шиидхэгдэхэ ёһотой асуу...д элирүүлэгдээ. Промыш...продукциин оптово үнэ сэн ...ла гэһэн тобшолол шалгал...эй ашаар тодорхойлогдоо.

Продукциин үнэ сэн хадаа тэрэние үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдаһан шухала хэрэгтэй ниитын гаргаша бэшэ, харин үйлэдбэрие хүгжөөлгын гол арга нүхэсэл болохо юм.

Үйлэдбэрие хүгжөөлгын ехэ арга нүхэсэл болохо ажахын тоосооной үүргэ шалгалтын үедэ элирүүлэгдээ. Мүнөө үеын научно-техническэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээгүй һаа, дэбжэлтын туйлагдахагүй байһаниинь тодороо. Үйлэдбэрие хүгжөөлгын экономическа болон материальна урмашуулга болохо гүрэнэй урьһаламжа, банкын процент, хүнгэлэлтэ, хүдэлмэришэдые шагнаха, урмашуулгын фонд байгуулха хэрэгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала байһаниинь элирээ.

КПСС-эй Центральна Комитет болон Совет правительство экономическа реформо бэелүүлхын урда нарин нягта шалгалта, туршалга хэһэн, тэдэнэй ашаар тобшолол хэжэ, энэ асуудалые сентябриин Пленумэй үзэмжэдэ табиһан байна. Промышленностиин хүтэлбэрилгые һайжаруулха, түсэб зохёолгые нарижуулха, үйлэдбэрине экономическа талаарнь урмашуулха тухай асуудал партиин Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ Пленумэй шиидхэбэри бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Совет засагай жэлнүүдтэ промышленностиин хүгжэһэн дүй дүршэл согсолһоной, манай ороной, мүн аха дүү социалис оронуудай экономическа туршалгануудые хэрэглэһэнэй ашаар ажахын реформо бэелүүлхэ үндэһэ һуури табигдаа. Энэ хадаа научна талаараа тодорхойлогдоһон экономическа зүб политика мүн.

Промышленностиин, транспортын, мүн ондоо һалбаринуудай олон предприятинуудые түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулха гэһэн ажахын реформын шэнэ шатада мүнөө оронхойбди. Эдэ предприятинуудые шэнэ гуримда оруулха алхам нэгэ доро бэшэ, харин шата дамжуулан хэгдэнэ. Урдань ажахын реформо бэелүүлһэн предприятинуудай дүй дүршэл согсологдоо, алдуунь элирүүлэгдээ. Промышленностиин оптово үнэ сэн хубилгахатай хамта, продукциин худалдаанай сэн хуушан зандаа үлөөгдэһэн юм. Түсэбэй ёһоор эрхилэгдэдэг социалис экономикын булюу һайн байһаниинь эндэ тодорно.

Ажахын реформо бэелүүлхэ шэнэ шата түрүүшын алхамһаа горитой илгаатай. Тэрэнь юуб гэхэдэ, предприятинуудай ажал ябуулга элирүүлэн харуулха гол показательнууд, тусхайлбал, абаһан олзо доход, үйлэдбэреэ ашагтай һайнаар эмхидхэлгэ, номенклатурын ёһоор гол продукци бүтээн гаргалга, үйлэдбэрине урмашуулга гэхэ мэтэ бүри эли тодо болоно.

Энээнһээ уламжалан ямар тобшолол хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, экономическа реформо үргэн далайсатайгаар бэелүүлгэдэ ажахын тоосоон һайнаар хэрэглэгдэхэ ушартай. Партиин хараалһан экономическа реформын тон зүб байһыень бодото ажабайдал гэршэлээ. 1967 ондо оронойманай промышленностиин предприятинуудай 18 процентнь шэнэ гуримда ороо, тэндэ бүхы хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хубинь ажаллаа. Харин эдэ предприятинууд 1967 ондо үйлэдбэрилэгдэһэн промышленна продукциин 50 процентые бүтээн гаргаһан, гүрэндэ оруулагдаһан олзо доходой 60 процентые үгэһэн байна. Ажахын реформо бэелүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлээ, национальна доходой хэмжээн ургаа. Тиимэһээ Пленумэй табиһан гол зорилго дүүргэгдэжэ байна.

Энэ хабар Москвада үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн ажахын реформын бэелэл болон тэрэнэй ээлжээтэ зорилго тухай зүбшэн хэлсэбэ. Арадай ажахые зүбөөр түсэблэн хүгжөөхэ, экономическа хүдэлмэри һайжаруулха асуудалда гол анхарал хандуулагдаа.

Тогтууритай һайн экономикотой, үйлэдбэреэ ашагтай һайнаар эмхидхэдэг томо предприятинууд түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда эгээл түрүүлэн оруулагдаа. Эдэ предприятинуудай коллективүүд, инженернүүд, экономистнууд үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэн, эдэбхи үүсхэл гарган, һайн үрэ дүн туйлана.

Манай республикын промышленностиин хэдэн һалбаринуудай 15 предприяти шэнэ гуримда оронхой. Эдэ предприятинууд байгша оной хахад жэлэй туршада 11,5 миллион түхэригэй олзо доход түсэбһөө гадуур абаһан байна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада энэнь 34 процентээр үлүү ехэ юм. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, «Бурятэнерго» управлени, «Электромашина», «Теплоприбор» заводууд һайн үрэ дүн туйлаа. Үйлэдбэриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэнэй ашаар, урмашуулгын фонд предприятинуудта байгуулагдажа, шан болгон хэрэглэгдэнэ. Хүдэлмэришэд өөрынгөө ажалда, мүн ниитын һайн үрэ дүн харуулхые оролдодог болоо.

Түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха, предприятинуудта ябуулагдаха экономическа хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ тон шухала болонхой. Хэрбээ урдань союзна болон федеративна мэдэлэй предприятинуудай шэнэ гуримда оруулагдажа байбал, мүнөө нютагай бага предприятинууд ажахын реформо бэелүүлжэ эхилээ. Тиимэһээ тэдэнэр урдахи зорилгоёо дүүргэхын тула экономическа онол арга шудалха, ажахын тоосоо үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ёһотой болоно.

Шэнэ гуримда ороһон предприятинууд амжалтатай һайнаар ажаллана. Гэбэшье тэдэнэй ажалда элдэб һаад ушаруулха баримтанууд үшөө зайсуулагдаагүй байһаар. Урдань баталагдаһан түсэб хубилгагдана. Иимэ дутагдал яахадаа дайралданаб гэхэдэ, хүтэлбэрилхы дээдэ, мүн түсэблэлгын органууд ажахын тоосоондо оруулагдаагүй, тиимэһээ шэнэ гуримаар хүдэлдэг предприяти болон эдэ органууд ондо ондоо эрхэ байдалтай болоно. Гадна материально-техническэ хангалга зарим газарта муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Нютагай мэдэлэй предприятинуудые түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулхатай хамта материально-техническэ хангалгын, түсэблэлгын органуудай болон управленинүүдэй хүдэлмэри шэнээр эмхидхэхэ эрилтэ табигдаа. Энэ хадаа ажахын реформын шэнэ, бүри орёо шата болохо юм. Управленинүүдэй түсэблэлгын органуудай хүдэлмэри өөрын онсо илгаатай, тиимэһээ тэдэнние ажахын тоосоондо оруулхын тула олон шухала асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй болоно.

Промышленностиин, транспортын бүхы һалбаринуудта экономическа реформо бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Тиихэтэй хамта энэ хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха, холын хараатай асуудал зүбөөр шиидхэхэ шухала. Завод доторой ажахын тоосоо һайжаруулха, ажалые научна эрилтын ёһоор эмхидхэхэ, наука болон техникын туйлалтые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй болоно. Гүрэндөө олзо доход ехээр оруулха бүринь предприятинуудые ехээр урмашуулха талаар алхам хэгдээ. Үйлэдбэриин фонднуудые, бии байһан хүсэ шадалаа һайнаар хэрэглэһэн лэ предприятинууд олзо доход ехээр абаха юм.

Мүн хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулангүйгөөр, тэдэнние олоор һэлгэнгүйгөөр ажалай бүтээсэ хэдэн жэлэй туршада дээшэлүүлжэ байһан предприятинууд урмашуулагдажа эхилээ. Энэ асуудал Сибириин эрхэ байдалда ехэ шухала болонхой. Юуб гэхэдэ, зарим һалбаринуудта хүдэлмэришэд дуталдадаг, тиимэһээ тэдэнэр нэгэ газарһаа ондоо тээшэ ябажал байдаг. Нэгэл һалбарида гү, али предприятида олон жэл хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд дүй дүршэлтэй болодог, хэдэн мэргэжэл шудалдаг юм. Олон мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд урмашуулагдаха болоно.

Завод доторой ажахын тоосоо һайнаар нэбтэрүүлһэнэй түлөө цехүүд, участогуудай хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха гурим хэрэглэгдэжэ эхилээ. Республикын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй 60 процентнь ниитэ заводой показателиин түлөө урмашуулагдана. Тусхай фондгүй дээрэһээ цехүүд, участогуудай һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө урмашуулга үгтэдэггүй байгаа. Мүнөө предприятиин урмашуулгын фондын зарим хубинь энэ хэрэгтэ зорюулагдаха юм.

Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон предприятинуудта ажахын тоосоо үргэнөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдана. 1967 оной декабрь соо үнгэргэгдэһэн Улаан-Үдэ городой научно-практическа конференци дээрэ завод доторой ажахын тоосооной асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Шэнэ гуримай эрхэ байдалда ажахын тоосоо хэрэглэһэн предприятинуудай дүй дүршэл согсологдоһон, тэрэнние городой ондоо предприятинуудта халан абалсаха зүбшэл зууршалга баталан абтаһан байгаа. Завод доторой ажахын тоосоо нэбтэрүүлээгүй предприятинууд ажалаа научна эрилтын ёһоор эмхидхэжэ шадаһагүй гэжэ дүй дүршэл элирүүлэн харуулаа.

Республикымнай промышленна бүхы предприятинуудта экономическа реформо бэелүүлхэнь зарим тэды бэрхэшээлтэй. Яахадааб гэхэдэ, олон газарта завод доторой ажахын тоосоон нэбтэрүүлэгдээгүй байһаар, ажалые научна ёһоор эмхидхэхэ талаар түрүүшын алхам хэгдэжэ эхилээ. Завод доторой ажахын тоосоо нэбтэрүүлхын тула экономическа хүдэлмэри эрид һайжаруулха шухала болонхой. Научно-техническэ талаараа баримталагдаһан нормо олон предприятинуудта үшөө зохёогдоогүй байна, түүхэй эд, материал, түлишэ алмаха талаар мүртэй тэмсэл хэгдэнэгүй. Хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха зүб, ашаг ехэтэй гурим бүхы завод, фабрикануудта зохёогдоогүй байһаар.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар зүб хараа зам тодорхойлхо, цехүүд, участогуудай һайн үрэ дүн туйлахын тула коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, материальна, моральна урмашуулга тааруулан хэрэглэхэ гэһэн эрилтэ ажахын реформо предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табина. Республикымнай промышленна, транспортна предприятинуудта ажахын реформо амжалтатайгаар бэелүүлжэ түгэсхэхын тула экономическа хүдэлмэри эрид һайжаруулха шухала болонхой. Партиин XXIII съезд предприятинуудай урда иимэ эрилтэ табиһан байна.

Б-М. БАЛДАНОВ,
К. БОРЖОНОВ,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэ хэхэ таһагай научна хүдэлмэрилэгшэд.

...АЛДАРТА МҮРӨӨР...

...ЛКСМ-эй 50 жэлэй һайндэртэ ...шал болжо байһан үедэ ээ...гүй эдир наһан һанагдаадхи... Улаандаш комсомолой түрүү... ячейкэнүүдэй ажал хэрэгүү...үдэрнүүд һэргэжэ, тэрэ үеын ...мсолшууд һанагдаха.

...ухаан бодолоороо аяншалан, ...зүг уруу ниидэнэб. Сүхэ ню... тэрэ үедэ оршодог байһан ...ай хуушан заводой утаа ба...хоолойнууд нюдэндэм хараг...л гэнэ. Эндэ 1921 ондо за...уулай союзай ячейкые, мүн ...рнүүдэй суглаае залуухан ...ин Елена Волкова толгойлоо ...й. Хүдэлмэришэд тэрэнние ...дэг һэн. Уряалгүй айлшад ...ерновецуудай ерэхэдэ, Лена ...й, үбшэнтэнэй ойро үлөө. ...Совет засагай илаха тухай ...гээр хөөрэдэг байгаа. Зо...ой комсомол басаган бузар ...ай аяг аашые алдангүй ...дэг һэн. Зүгөөр тосхон соо ...й урбагша бии байжа, эдир ...ые заажа үгөө. Дайсадта ...даһан комсомол басаган тол...ю омогоор дээрэ үргэн, ами ...таяа хахасаа. Тэрэнэй нэрэ ...эг зангай һүлдэ болоо.

...хэһөө хойшоо ниидэбэ гэлэй... Байгал далайн зүүн эрьедэ ...дог Баргажанай аймагай га...лайда. Баян гол, тарялангаа...суурхадаг Карл Марксын нэ...этэ колхозой түб һуурин түр ...харагдаадхиба. Эндэхи зон ...колхозые анхан эмхидхэлсэ..., тосхоной түрүүшын комсо...уудай нэгэн — Сангадиин Бу...нэрые хамагһаа хүндэтэйгөөр ...даг. Юундэб гэбэл, бүри хо...долоон ондо Сангадиин нүхэд...хамтын ажалые үмсэһөө һу...й дээрэ юм гэжэ нютагаар...а ойлгуулжа, «Арбижал» гэжэ коммуна тогтооһон бэлэй. Тэрэнэй һуурида хүгжэһэн артель мүнөө республика соогоо эгээл баян ажахынуудай нэгэн болонхой.

Саарһан гээшэмнай боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдэй мүр улые эли тодоор үлөөдэг зөөри бшуу. Тиимэ һэн туладань, би гүрэнэй архивта сэхэ ошобоб. Урдамни 1937 ондо гараһан «Бурят-Монгольская правда» газетын хабтаһалагдаһан номернууд. Хойнохойноһоо статьянууд, тэмдэглэлнүүд һэхэгдэнэ, фото-зурагуудшье бии. Нэгэ зураг дээрэ комсомол хани басагадай — С. Тыхеевагай, Е. Константиновагай, А. Сункуевагай, М. Хахаловагай, В. Любимскаягай дүрэнүүд буулгаатай. Тэдэнэр Улаан-Үдэһөө Москва хүрэтэр санаар зорижо ошоһон габьяатай. Зургаан мянгаад модые зүрхэлигөөр дабажа, айхабтар ехэ амжалта туйлаһандань, тэдэнние Совет засаг түрэмнай «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнаа бэлэй.

Үшөө ямар һонин юумэ обёорогшо аабиб гэжэ ябаһаар, ЛВРЗ-гэй нэгэ цех уруу шагаабаб. Станогуудай ойро шэрэм плита бүхэлөөтэй. Тэндэ сохигдоһон үгэнүүдһээ, хүдэлмэришэдэй хөөрөөнһөө 1942 он болотор комсомолец Сергей Орешков эндэ хүдэлһэн юм гэжэ ойлгобоб. Тэрэ шэрүүн жэлдэ фронт мордожо, Харьков шадар Эхэ ороноо хамгаалан, байлдаанда ороо. Хүндөөр шархатабашье, байлдаанһаа гаража ошоогүй. Һүүлшынгээ хүсэ зангидан, урагшаа гүйжэ, үбсүүгээрээ дайсанай үхэр буугай ама халхалаа. Тиигэжэ нүгшэһэн хойноо Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэдэ хүртөө...

Нийслэл хотынгоо тэг дунда ерэхэдээ, Илалтын проспектын эхиндэ Социалис Ажалай Геройнуудай дүрэ зурагуудые харанаб. Тэдэнэй дунда Юрөөгэй колхозой һаалишан Пылжит Жалсанова. Залуу наһандаа тэрэ комсомол зүрхэнэйнгөө захиралтаар трактор жолоодоһон намтартай. Һүүлдэнь һаалишан боложо, эсэшэгүй ажалай оролдолгоор нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө жэл соогоо 4600 литр һү һаажа болохо гэжэ харуулаа.

КПСС-эй XXIII съездын делегадуудай список уншажа байтараа, Улаан-Үдын мяханай комбинадай түрүү мастер К. И. Филипповагай нэрые оложорхибоб. Дүлөөр соробхиһон дүшэн нэгэн ондо бүри үхибүүн шахуу ябахадаа, Филиппова ФЗУ-да һурахаяа ерээ һэн. Удангүй комсомол-залуушуулай бригадые толгойлоо. Мастер болотороо ургаа. Элдэб шэнэ онол аргануудые комбинат дээрээ нэбтэрүүлээ. Тиигэжэ, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Буряад ороной хүбүүд, басагадай ажал хэрэгүүд тухай хэлэхэдээ, Сэлэнгэ станциин ойро бодхоогдожо байгаа целлюлозо-картоной мантан томо комбинат тухай аниргүй гарахын аргагүй. Тэрэмнай комсомолшуудай барилга болонхой бшуу. Үнгэрөөшэ зун ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулһан бүхэсоюзна эстафетын дүлэн гушан үдэр соо эндэ соробхёо.

Буряадай комсомолшуудай дансада һайхан хэрэгүүд олон даа. Тиимэл хадаа сэдьхэл зүрхэ баяраар халяана ха юм.

К. БАЛДАЕВ,
1926 онһоо комсомолец.

...Иваново хотые манай ороной бүд нэхэлгын цех гэжэ дэмы нэрлэдэггүй. Тэндэхи бүд нэхэгшэд ...лмэришэн ангиин түрүү зэргэдэ ябажа, хододоо шэнэ үүсхэл гаргажа байдаг. Урданайнь хүдэл...ришэд залуушуулда дүй дүршэлөө дамжуулдаг һайн заншалтай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Красная Тал...» фабрикын 20-ёод онуудай комсомолшууд М. П. Дунаев, А. С. Чернышев, Д. П. Чужинин 60-аад ...уудай комсомолшуудай дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

ИИМЭЛ БАЙХА ЁҺОТОЙ

УЛААН БУЛАНДА залуушуул олоороо сугларанхай. ВЛКСМ-эй алдарта 50 жэлэй ойе ямар бэлэдхэлтэйгээр угтахаб гэһэн асуудал зүбшэхэ зорилготойгоор Галуута-Нуурай ТЭЦ-эй комсомольско организациин суглаан зарлагдаба. Комсомолшууд яһалашье хүхюутэй, хүлгөөтэй даа. Тиишьегүй яаха һэм. Хэн хэнһээшье дутуугүй һайн һайхан үйлэ хэрэг бүтээжэ, ойн хүндэлэлдэ бэлэг болгон барюулха зорилгоёо тодорхойлхоёо байна ха юм. Тэрэ суглаанай боложо байхада «Мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ һургуули эмхидхэел» гэжэ зариманиинь дурадхаха юм. «Түмэрэй хаядаһа суглуулха воскресник заатагүй соносхое» гээд нүгөөдүүлынь дарья табилдана. «Уран һайханай самодеятельностиин бүлгэмдэ бултадаа хабаадажа, дүтынгөө тосхон, һууринуудта ошожо, концерт харуулхадамнай яаха юм» гэлсэхэ зон баһа бии. Спорт дэлгэрүүлхэ, дунда һургуули болон дээдэ һургуулида орохоёо бэлдэхэдэнь туһалалсаха, колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэридэ хамһалсаха гэхэ мэтын анхарал татамаар дурадхалнууд орожол байгаа бэлэй.

Комсорг Анатолий Сун суглаанай һүүлдэ Люба басагантай уулзажа хөөрэлдэбэ. Тэрэнь хэһэн хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө хандадаг, бушуу бэрхэ, мэргэжэлтэй басаган гэжэ коллективэйнгээ дунда суурханхай хүн юм. Мүнөө технологическа институтда заочноор һурадаг. Тиихэ зуураа клубай сценэ дээрэ наадаха сүлөө сагаа олоод лэ байдаг.

Тиигэжэ уран һайханай коллективэй хүдэлмэри урда урданайхиһаа һайжаржа, үүсхэл эдэбхитэйгээр ябуулагдадаг юм. Тэндэнь комсомолшууд, залуушуулһаа гадна, наһажаалшье хүнүүд ябадаг.

Түрүүшынгээ концертые тэдэнэр өөһэдынгөө улаан буланда табижа, хүдэлмэришэдтөө, тэдэнэй гэр бүлынхидтэ харуулһан байна. Һүүлээрнь Ягодное тосхон ошожо, тэндэхи хүн зоной анхарал татаба. Малшад, таряашадшье баяр баясхалантайгаар тэдэнээ угтаа һааб даа.

Комсомолой организациин үдэр бүриин ажал ябуулга энээгээр хизаарлашанагүй. Спортдо дуратай хүнүүдэй дунда мүн баһа нэгэ бүлгэм эмхидхэгдэбэ. Хүнгэн атледүүдэй, волейбол наадагшадай, мэргэн буудагшадай секцинүүдтэ комсомолшууд, мүн бусадшье залуушуул олоороо баһал эдэбхитэйгээр хабаадана. Жэшээнь, комсомолец Валерий Хохлов гимнастикада угаа дуратай, Неля Борисенко волейболой командын гэшүүн. Юрэдөө, богонёор хэлэхэ болоо һаа, тус предприятиин залуу хүдэлмэришэдэй иимэ үүсхэл гаргаһаниинь дэмыдэ хосороогүй. ТЭЦ-эй спортсменүүд шахтёрой һайндэртэ зорюулагдаһан спортын мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, волейбол наадахадаа хоёрдохи, мэргэн буудагшадай командануудай дундаһаа гурбадахи һуурида гаража шадаа бшуу.

Эндэхи комсомолшууд мүн түмэрэй хаядаһа суглуулха хүдэлмэридэ габшагайгаар хабаададаг. Тиин гурбан машина шэрэм, элдэб үнгэтэ металлай хаядаһа суглуулжа тушаагаа һэн. Харин тэрээнһээ олзолһон мүнгэеэ Бүхэдэлхэйн залуушуулай фестивалиин фонддо оруулһан байха юм. Гадна Химнын совхоз оло дахин ошоһон. Хониной дал соохи, мүн харша хорёогой шэбхэ гаргажа, сабшалан дээрэ зөөгөө, үтэгжүүлээ. ТЭЦ-эй хашаа дотор байһан богые сүм зөөжэ сэбэрлээ. Үйлсэ, талмайнуудта сэсэрлиг таряа, модо һуулгаа.

Комсомолшууд мүн өөһэдынгөө дундаһаа арадай дружина эмхидхээ юм. Анатолий Сун өөрөө тэрэнэй командир. Кинотеатр, соёлой байшан шадар, гудамжануудаар үдэшэндөө энэ дружинын гэшүүд ходо дежурлан ябадаг.

Һаяхан ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Илья Ербановтай суг Галуута-Нуурай ТЭЦ ошоо һэмди. Хашаа соонь сэбэр даа, сэсэрлиг һуулгагданхай. Харуулан ойлгуулха агитаци түхеэрэлгэдэ анхарал ехэ хандуулдагынь ойлгогдоно. Плакадууд элбэг, стенд бии, уряа лозунг олоор хадаатай. Тэдэнэй олонхинь комсомолой 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагданхай.

— ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бэлэдхэлэй үедэ бэелүүлхээр зорюулжа абаһан хэмжээ ябуулгануудаа хүсэндэнь хүргэжэ байнабди,— гэжэ Анатолий Сун омогтойгоор мэдүүлнэ.

М. ПАВЛОВ.
Сэлэнгын аймаг.

АНГУУШАДТА ТУЬАЛНА

Хойто-Байгалай түб Нижне-Ангарск һууриһаа һаяхан «МИ-4» гэжэ томо вертолёт дэгдэжэ, хойто зүг барин ниидэбэ. Энэ рейсээр Улаан-Үдын аэропортын лётчигууд Виктор Канонов, Всеволод Малов, Сергей Седых болон Евгений Корольков гэгшэд Хойто-Байгалай аймагай ангуушадые холын агнуурида зөөжэ эхилбэ.

Эндэхи ангуушад мүнөө жэлэйнгээ олзоборилгые Чая, Левая Лама, Чуя голнуудай хүбшэ тайгада эрхилхэ зорилготой.

Б. ОЛЕНИН.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ БҮЛЭ

Багдаринай найман жэлэй интернат һургуули аймаг соогоо эгээл томо һургуулинуудай нэгэн юм. Тус һургуули дүүргэһэн олохон нүхэд мүнөө арадай ажахын элдэб һалбаринуудта ажаллажа байдаг. Тиихэдэ тэдэнэй зариман багшанарай дээдэ һургуули, училищинуудые дүүргэһэнэйнгээ удаа нютагаа бусаад, түрэл һургуулидаа ажаллана. Тэдэнэй тоодо К. С. Найканчина, Н. Н. Торганова, Н. А. Карпушкина болон бусад ороно.

Багдаринай интернат-һургуулида мүнөө гол түлэб орошод колхознигуудай 230 гаран үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ. Тэдэнэй мэдэлдэ һургуулиин ууҗам һаруул классууд, һайнаар түхеэрэгдэһэн кабинедүүд болон спортын зал бии.

Тус һургуулиин директор, Буряадай АССР-эй габьяата багша Г. М. Зарубин, дүршэлтэй бэрхэ багшанар болон хүмүүжүүлэгшэдэй ехэ коллектив хүбшэдэ ажалладаг орошод, ангуушадай хүүгэдые эрдэм номдо һайнаар һургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг.

Үхибүүдэй үнинэй хүмүүжүүлэгшэ Нана Ивановна Солодкова ажалдаа һайн дүн туйлана.

В. ЧУНАВЛЕВ.

АЙЛ БҮХЭНДЭ — ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

ЭДЭБХИТЭЙ ПОЧТАЛЬОН

Кировэй нэрэмжэтэ (Улаан-Үдын аймаг) колхозой партийн комитет 1969 ондо абтаха хэблэл захиха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулна. Илангаяа буряад зоной дунда түрэл хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг газетэ, журнал олоор захиулхын тула ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, ниитын түлөөлэгшэд, почтальонуудта туһаламжа үзүүлнэ.

— Газетэ, журнал захилга энэ жэлдэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Түбэй хэблэлһээ гадна, республикымнай газетэнүүд яһалаар захигдаба, — гэжэ почтальон М. Д. Дондокова хөөрэнэ.

Мария Дондокова нютагтаа почтальоноор арба гаран жэл ажаллаха зуураа, зонойнгоо дунда хэблэл тарааха талаар яһала дүршэлтэй болоһон хүн байха. Мүнөө энэ почтальон үглөө бүри газетэ, журнал захигшадтань хүргэхэ мүртөө ерэхэ жэлэй захил абана.

Зураг дээрэ: почтальон М. Д. Дондокова.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

СТУДЕНТНЭР ЗҮБШЭБЭ

Һаяын үдэрнүүдтэ Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэрэй суглаан болобо. Эндэ тус институдай бүхы 116 группын студентнэр хабаадалсажа, Ленинэй комсомолой 50 жэлэй түүхэтэ ойн баярые һуралсалай ямар амжалтатайгаар угтажа байһан тухайгаа хэлсэжэ, саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлһон байна. Агрономическа факультедэй 5-дахи курсын 3-дахи группын студентнэр абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаа. Тэдэнэр һуралсалаа һайн сэгнэлтэтэйгээр түгэсхөөд, мүнөө гүрэнэй шалгалта барандаа эрхим сэгнэлтэтэйгээр үгэхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

Институдай студентнэр ВЛКСМ-эй ЦК-да эльгээхэ бэшэг нэгэн дуугаар, баяр ёһололой оршон байдалда баталан абаа.

К. ХАЛТАНОВ.

ОЛИМПИИН НААДАНАЙ АРБАДАХИ ҮДЭР

Олимпиин тосхондо харанхы сонхотой комнатонууд бии болобо. Ушарынь хэлэхэдэ, самолёдууд аян замаа абажа, Олимпиин наадanda хабаадаһан совет спортсменүүдэй түрүүшын бүлэгые Эхэ орондонь асарба. Хүнгэн атледүүд, спортын табан зүйлөөр мүрысэгшэд, штангистнууд, һэлүүршэд — «академигүүд» ехэ наадаяа түгэсхэһэн байна. Энээнэй хажуугаар Мехикэдэ спортын шэнэ «полкнууд» стартда гараба. Жэшээнь, Олимпиин 14 медалиин түлөө гимнастнуудай мүрысөөн октябриин 21-һээ эхилээ.

Гимнастнуудай упражнени гүйсэдхэлэг «аудитори насьональ» гэжэ залда мүрысөө харахаяа олон хүн зон сугларна. Тусхайта программын гүйсэдхэгдэһэнэй удаа манай басагадай команда 191,15 баля абажа, түрүү һуурида гараба. Чехословакиин спортсменкэнүүд 190,20 баллтай болоод ябана. Өөр хоорондын наадanda Токиодо болоһон Олимпиин чемпионка Вера Чаславка (Чехословаки) 38,85 баллтай, эрхимлэжэ ябана. Манай басагад Лариса Петрик Зинаида Воронина хоёр эрхимлэгшэһээ хахад баллаар ахигдажа ябанхай. Оронойнмай мэдээжэ чемпионка Наталья Кучинская брус дээрэһээ унаашье һаа, 37,75 баллтай болоо.

Акапулько гэжэ курортын хотодо «Финн» классай яхтаар мүрысэһэн Валентин Манкин эрхимлэһээр эрхимлэжэ, алтан медальда хүртэбэ.

Совет ороной суглуулагдамал команда понедельнигтэ һэлмээр тулалдахадаа түрүү һуури эзэлжэ, алтан медальда хүртэбэ. Командын гэшүүд Марк Ракита, Владимир Назлымов, Эдуард Винокуров, Виктор Сидяк гэгшэд түгэсхэлэй наадanda Италиин спортсменүүдые 9:7 тоотойгоор шүүжэ гараба. Һүүлшын уулзалга үнгэргэһэн Винокуров Назлымов хоёр шадамар бэрхээр тулалдажа, командаяа түрүү һуурида гаргалсажа шадаа бшуу.

Волейболистнуудай дунда хоёр часай туршада үргэлжэлһэн хүшэр тулалдаанда СССР-эй суглуулагдамал командынхид шалгаржа, Японой спортсменүүдые 3:1 тоотойгоор шүүбэ. Тиин эдэнэр саашадаа алтан гү, али мүнгэн медалиин түлөө тулалдажа эхилхэ юм. Манай эхэнэр волейболистнууд США-гай командые 3:1 тоотойгоор октябриин 21-дэ шүүһэн байна.

Чехословакиин волейболистнууд Болгариин командые 3:2 тоотойгоор шүүгээ. ГДР-эй, Польшын спортсменүүд США-гай, Бразилиин командануудые 3:0 тоотойгоор шүүгээд ябана.

Волейболистнуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөгөөр Олимпиин наадanai арбадахи үдэр дүүрэбэ. Саашадаа бүхы наадануд (волейбол) Мехико хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

Октябриин 21-дэ Мехикэһээ 156 модоной оршондо морёор урилдаһан манай спортсменүүд бирабагүй. Ростовчанин Павел Деев бэрхэшээлнүүдые дабалгатай мүрысөөнэйнгөө замые алдажа, Олимпиин медальда хүртэхэ золгүй байба бшуу. Великобританиин спортсменүүд Олимпиин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Велосипедистнүүд мүрысөөгөө дүүргэбэ. Манай спортсменүүд нэгэшье медаль абангүй үлэбэ. Иимэ байдал 1956 онһоо хойшо үзэгдөөгүй юм.

Минчанин Виктор Пархимович бага аматай буугаар 3×40 гэһэн нэгэ янзын сагаалса буудахадаа, 1154 очко абажа, бронзо медальда хүртэбэ. 1157 очко абаһан ФРГ-гэй Б. Клингер Олимпиин чемпион болоо.

Тамаралгаар 4×200 метрэй эстафетэ дамжуулгын урилдаанда хабаадалсаһан Владимир Буре (Москва), Георгий Куликов (Хабаровск), Семен Белиц-Гейман, Леонид Ильичев (хоюулаа Москва) хүндэлэлэй гурбадахи ендэртэнь гаража, бронзо медальнуудта хүртэбэ.

Баттерфляй аргаар тамаралгын 100 метрэй зайда урилдаан болоо. Эндэ хабаадалсаһан Юрий Громак Виктор Мазанов хоёр хахад финалда орожо шадабагүй. Мүн 200 метр зайда урилдаһан Тамара Соснова бирабагүй. Баттерфляй аргаар 100 метрэй зайе 1.05,6 секунда соо тамарһан австралийка Линетт Манклементе, США-гай Дуглас Рассел (55,9 секунда) хоёр чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүн энэ зайда урилдаһан Владимир Немшилов дүрбэдэхи һуури эзэлбэшье, СССР-эй шэнэ рекорд тогтообо.

Совет ватерполистнууд США-гай командые 8:3 тоотойгоор шүүжэ, түрүү һууриһаань буулгаба. Тиин СССР-эй суглуулагдамал команда түгэсхэлэй наадanda хабаадалсаха болобо.

(ТАСС-ай тусхай корр.).

Мехико.

ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТА

ЛУГАНО. Шатарай бүхэдэлхэйн арба наймадахи Олимпиин наадanai нээгдэһэн үдэр Советскэ Союзай командын гэшүүд 3:0 тоотойгоор шүүжэ, түрүүшын хахад финалай уулзалгаяа дүүргээ. Манай командатай Мексикын шатаршад наадаһан байна.

Наадanai эхилһээр хоёр час хахадай үнгэрөөд байхада, дэлхэйн чемпион Петросян мексиканец Кастрое шүүгээ. Мүн энээнэй удаа багахан сагай үнгэрхэдэ, Спасский Корчной хоёртой наадаһан шатаршад шүүгдэһэнээ мэдэрээ.

Корчной, Геллер, Смыслов гэгшэд Португалиин шатаршадые шүүһэн. Полугаевскиин наадан хойшолуулагдаһан байгаа.

Ингээд байхадаа гурбан наадanai һүүлээр манай Олимпиин команда арбан хоёр шатаршадтай уулзаһанай удаа 10,5 очкотой, нэгэ хойшолуулагдаһан партитай түрүүлжэ ябана.

* * *

Шатарай уласхоорондын федерациин 39-дэхи конгресс Лугано хотодо болоо. Тус конгресс уласхоорондын гроссмейстерэй нэрэ зэргэ Совет ороной мастер Анатолий Лейндэ (Москвагай область) олгобо. Тэрэ Сараево хотодо шатарай уласхоорондын мүрысөөндэ шүүжэ гараһан юм.

Мүн уласхоорондын мастерай нэрэ зэргэдэ Римма Билунова (Москвагай область), Бухути Гургенидзе (Тбилиси), уласхоорондын арбитрай нэрэ зэргэдэ Александр Козлов (Свердловск), Владас Микенас (Вильнюс), Елена Кессельман (Горький), Борис Равкин (Москва) Лилия Церодзе (Тбилиси) гэгшэд хүртэбэ.

УЛАСХООРОНДЫН ҺАНАЛ НЭГЭДЭЛГЫН ТҮГЭЛДЭР ХҮСЭН

Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлдэ талархалгын недели бүхы түбинүүдтэ үргэнөөр үнгэргэгдөө. Тэмсэжэ байгаа Вьетнамые дэмжэхэ талаар урда тээнь үнгэргэгдэһэн уласхоорондын нэгэшье кампани далайсынгаа, хабаадагшадайнгаа тоогой талаар мэнэ һаяхан дүүрэһэн неделитэй жэшэхын аргагүй. Һанал нэгэдэлгын недели хаа хаанагүй ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Эзэрхэг түримхэй ябуулгые сухарюулан сохилгын талаар арадай эрэлхэг зоригой ба тэсэбэриин һүлдэ тэмдэг болоһон Вьетнамые дэмжэдэг эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдые бүри нягтаар жагсааха арга энэ недели олгоһон байна.

Тус неделиие үнгэргэлгын үедэ элдэб оронуудта талархалгын угаа олон янзын түхэл маягуудай хэрэглэгдэһые тоолохонь бэрхэтэй байна. Эгээн лэ гол шухалануудынь гэхэдэ, американ эзэрхэг түримхэйшүүлые шоо үзэһэн, Вьетнамай газар дээрэ интервентнүүдэй хэжэ байһан дээрмэдэлгэдэ эсэс табиха эрилтэ хэһэн митингнүүд ба манифестацинууд болоно. Вьетнамдахи американ эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү буруушаалга мэдүүлһэн ехэ демонстрацинууд Япондо боложо, тэрээндэ миллион шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад хабаадаа. Хүн зоной олоор хабаадалгын талаар эдэ демонстрацинууд эли тодо жэшээ боложо үгэнэ. Мүн США-гай олон городуудта дайн байлдаанда эсэргүү митингнүүд, демонстрацинууд болоһон байха юм. Американ посольствонуудта олон тоото бэшэгүүдые дамжуулан үгэхэ ябуулганууд хэдэ хэдэн оронуудта эмхидхэгдээ. «Вьетнамда амгалан байдал тогтооохо» эрилтэнүүд эдэ бэшэгүүд соо нэгэн һаналтайгаар хэгдэһэн байха юм.

Һанал нэгэдэлгын неделиин үедэ хэдэ хэдэн мянган амаршалгын бэшэгүүд Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын нэрэ дээрэ эльгээгдэжэ, вьетнам арадай эрэлхэг зоригто тэмсэлые һонирхон һайшаажа байлга, энэ тэмсэлые уласхоорондын дэмжэлгэ элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байна.

Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта һанал нэгэдэлгын недели ехэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө. Вьетнам арадта һанал сэдьхэлэй ба материальна ехэ туһаламжа үзүүлдэг тэдэнэй үнэн сэхэ ханинар байһан эдэ оронууд али бүхы туһаламжа саашадаашье абахабди гэжэ вьетнам аха дүүнэрэй найдажа шадаха байһые үнөө дахин харуулаа. «Ханойдо—Будапештын бэлэг» гэһэн нэрэтэй кампаниин үедэ Венгриин Арадай Республикын ниислэлэй ажалшад 26 миллион үлүүтэй форинт суглуулаа. Эдэ мүнгэ зөөрөөр ДРВ-дэ зорюулан 500 оронтой больница, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтдо зорюулан хоёр полевой госпиталь түхеэрхэ гэжэ шиидхэгдээ. Тэмсэжэ байгаа Вьетнамда аша тээһэн судна эльгээхын тулада мүнгэ зөөри суглуулха үүсхэл Германиин Демократическа Республикын залуушуул гаргаһан байна.

Вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ фондо мүнгэ зөөри суглуулга бусад хэдэ хэдэн оронуудта мүн лэ үргэнөөр дэлгэрээ. Жэшээлхэдэ, Вьетнам эльгээгдэхэ эм дом худалдажа абахын тулада Франциин Ажалай бүгэдэ ниитын конфедераци 50.000 франк суглуулаа. Тэрэшэлэн донорнууд-һайн дуратанай шуһа суглуулга эмхидхэгдэһэн байха юм.

Вьетнам арадай эрэлхэг зоригто тэмсэлдэ зорюулагдаһан фотовыставкэнүүд, кинофильмүүдые харалга, ДРВ-гэй, Урда Вьетнамай НФО-гой түлөөлэгшэдтэй олониитын уулзалганууд, тэрэшэлэн бусад хэдэн олон хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдээ. Тэмсэжэ байгаа Вьетнамтай һанал нэгэдэлгын хэдэ мянган шэнэ комитедүүд неделиин үнгэржэ байха үедэ байгуулагдаа.

ОАР-та, Алжирта, Ази, Африкын бусад оронуудта, тэрэшэлэн Латиин Америкэдэ һанал нэгэдэлгын недели угаа үргэн далайсатайгаар үнгэргэгдөө. Париждахи тусхай хөөрэлдөөнүүд дээрэ ДРВ-гэй делегациин баримталжа байһан үнэн зүб хараа бодолые нэгэн дуугаар дэмжэхэ уряатайгаар хаа хаанагүй үнгэрһэн шэнгеэр тус недели мүн лэ эндэ үнгэрөө. Вьетнамда эсэргүү американ бомбодолгонуудые, бусад сэрэгэй ябуулгануудые хүсэдөөр, үгэ дуугүйгөөр болюулха эрилтэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ бүхы дэлхэй дээрэ тусгаар хүсэтэйгөөр табигдаа.

Тэмсэжэ байгаа Вьетнамда бүхы түрүү үзэл бодолто хүн түрэлтэн талархана. Баруун Европые олониитын дунда хэгдэһэн асуултын үрэ дүнгүүд һанал нэгэдэлгын неделиин үедэ тунхаглагдаа. Энэ асуултые Голландиин «Экин президент» гэжэ организаци эмхидхээ. Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые дары түргэнөөр болюулха, Урда Вьетнамһаа США-гай сэрэгүүдые гаргаха шухала гэжэ Баруун Европын асуугдаһан хүнүүдэй 95 процентнь тоолоно.

Мэнэ һаяхан дүүрэһэн һанал нэгэдэлгын недели вьетнам арадай тэмсэлые дэмжэхэ уласхоорондын хүдэлөөе улам ехээр үргэдхэһэниинь лабтай. Энэ хүдэлөөн хадаа вьетнам арадта шэнэ хүсэ орохо, өөрынгөө үнэн зүб хэрэгые хэлбэришэгүй шууд сэхээр хамгаалха энэ үндэһэнүүдэй нэгэн боложо үгэнэ. Мүнөө үе сагай түгэлдэр хүсэн болоһшо энэ хүдэлөөе интервентнүүд тоонгүй гаража шадахагүйл.

В. ХАРЬКОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

СПОРТ МОТОЦИКЛИСТНУУДЭЙ УРИЛДААН

Һаяхан ВЛКСМ-эй Буряадай обком республикын ДОСААФ-ай комитедтэй хамта Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойдо зорюулжа мотоциклистнүүдэй урилдаа үнгэргэбэ.

Авиационно заводой оршондо болоһон дүшэ модоной энэ урилдаанда Улаан-Үдын автомотоклубай, авиационно заводой болон Загарайн аймагай спортсменүүд хабаадалсаа. Тэдэнэр ой модотой, эрье жалгатай газараар гүйлгэлдэжэ урилдаха байгаа.

Урилдаанай эхилхэһээ захалаад һүүл хүрэтэр дүршэлтэй спортсменүүд, сэмбын фабрикын жолоошон Владимир Красиков, авиационно заводой хүдэлмэришэ Александр Обраменко гэгшэдэй дунда шанга тэмсэл үргэлжэлһэн байгаа. Гэбэшье урилдаанай бүхы зайда Владимир Красиков мотоциклаа шадамар бэрхээр залажа, түрүү һуурида гараха эрхэтэй болоо һэн. Хоёрдохи һуурида Анатолий Неводчинов гараа. Александр Абраменко гурбадахи һуурида хүртэбэ.

175 кубическа сантиметр багтаамжын цилиндртэй мотоциклаар урилдагшадай дундаһаа авиационно заводой залуу спортсмен Александр Красиков дүшэ модоной зайда нэгэшье ахигдангүй, түрүү һуури эзэлжэ шадаа. Юрий Леонов Евгений Череп хоёр тус тустаа хоердохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Дээрэ дурсагдаһан хүбүүд барандаа Ленинскэ комсомолой гэшүүд юм. Тэдэнэр Совет Армиин зэргэдэ алба хэхэ байна. Тиимэһээ эдэ хүбүүд сэрэгэй алба хэхэ бүгэдэ ниитын уялга тухай шэнэ хуулиин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр мотоциклист гэһэн техническэ мэргэжэл шудалаад, ДОСААФ-ай Улаан-Үдын автомотоклубта спортивна разрядуудые абаһан юм.

Мүрысөөнэй удаа ВЛКСМ Улаан-Үдын горкомой секре[...] Владимир Леонов урилдаа[...] түрүүлһэн Улаан-Үдын авто[...] токлубай командада дурасх[...] лай кубок, нэгэдэхи шатын [...] ломтойгоор барюулба. Тиин нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуу[...] эзэлһэн спортсменүүдтэ дур[...] хаалай шан, дипломууд бар[...] лагдаа.

В. ОЛЬХОВАТСКИЙ.

Зурагууд дээрэ: 1. Старт [...] тэбэ. 2. Урилдаанай зайда.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

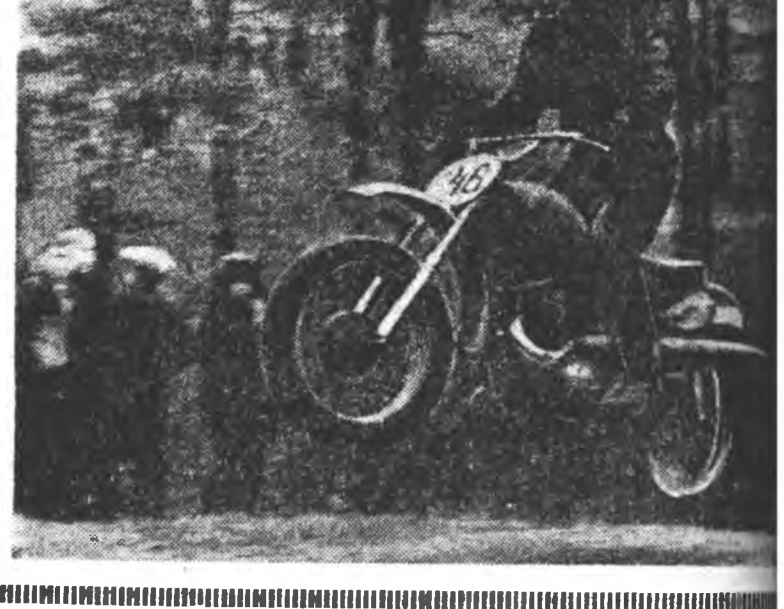

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО ХИЛЫН ЦААНАҺАА

Партизануудай ябуулга

КАИР. (ТАСС). Палестинын «Аль-Фатах» гэжэ эсэргүүсэлтын хүсэнүүд октябриин 18-най һүни Умм Аль-Иштэхи электростанциие, Умм Кусейр нугадахи (Урда Негев) насосно станциие тэһэлээ гээд МЕН агентство мэдээсэнэ. Энэ ябуулгада хабаадаһан партизануудай отрядуудые хүреэлхэ, усадхаха гэжэ Израилиин сэрэгүүдэй оролдооһье һаань, тэдэнэр баазануудтаа гэмгүйгөөр бусажа ерээ.

СЭРЭГШЭД ТҮРЭЛ ОРОНДОО БУСАНА

БУДАПЕШТ. Венгриин сэрэгэй түрүүшын подразделенинүүд Чехословакиһаа бусаа. Энээн тухай Будапештын «Эшти хирлап» газетэ мэдээсэнэ. Үнгэрһэн хоёр һарын турша соо харилсаа холбоотойгоор ябуулга хэһэн город, тосхонуудай хүн зонтой, засагаархидтай хани ёһоор гараа барилсан хахасажа, манай сэрэгэй алба хэгшэд хани барисаата оронойнгоо газар дээрэһээ бусажа байна гээд газетэ бэшэнэ.

* * *

ВАРШАВА. Патриотическа ба интернациональна зорилгонуудаа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Польшын сэрэгүүдэй солдадууд гэртээ бусажа эхилээ» гээд «Жолнеж вольности» газетэ түрүү бэшэгээ гаршаглаһан байна. Чехословакида сэрэгүүдые оруулха тухай табан социалис ороной шиидхэбэри зүбөөр, хаһа саг соонь абтаһан байгаа гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Совет-чехословак договорой ёһоор, Польшын сэрэгэй частьнууд түрэл ороноо бусаба гэжэ зааха зуураа, газетэ иигэжэ бэшэнэ: интернациональна уялгаяа һайнаар дүүргэһэнээ мэдэрэн, бидэнэр Чехословакиин газар дээрэһээ бусажа байнабди. Партиин хүтэлбэрилхы үүргые бэхижүүлхэ, энэ орон дотор социализмые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ гэһэн этигэл найдабаритайгаар ЧССР-һээ гаража байнабди.

(ТАСС).

Урда Вьетнамай һанал нэгэдэлгын комитедэй мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Ороной революционно хүдэлөөнэй ударидагшадые саазалан алаха гэжэ Индонезиин засагаархидай һанаашалжа байһандань эсэргүү эрид шанга буруушаалгые Ази, Африкын арадуудтай һанал нэгэдэлгын Урда Вьетнамай комитет мэдүүлээ гээд Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентство мэдээсэнэ.

1965 оной октябрьһаа хойшо Индонезидэхи хархис хүсэнүүд Индонезиин хэдэн зуу мянган патриодуудые арестовалаа, саазалан алаа гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Эдэ ябуулганууд Индонезиин арадай демократическа ба патриотическа хүдэлөөе дараха зорилготой гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнхэй.

Ази, Африкын арадуудтай һанал нэгэдэлгын Урда Вьетнамай комитет Индонезидэ хүн зониие олоор хашаха, хэһээхэ политикые эрид шангаар буруушаана, Пьоно, Судисман болон Индонезиин бусад патриодуудые саазалан алаха тушаа хуули бусаар абтаһан шиидхэбэриие дары түргэнөөр болюулха, орон дотор арестнүүдые, зобоолго тулялгые болюулха, хуули бусаар хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ тухай Индонезиин засагаархидта эрилтэ хэнэ.

Американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй гэмтэ ябуулганууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамда американхидай хэжэ байһан гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ талаар комисси октябриин 22-то эндэ коммюнике толилоо. Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүүгээр октябриин түрүүшын хахадта американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй шарүүн шанга, зэрлиг муухай аашануудые арсашагүйгөөр элишэлэн тодоруулһан баримтанууд коммюнике соо дурдагдаһан байна.

ДРВ-дэ эсэргүүгээр США-гай хэжэ байһан дайн байлдаан энэ үе соо нилээд ехээр үргэдхэгдөө гэжэ коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ гээд ВИА агентство дамжуулна. ДРВ-гэй газарта американ авиациин добтололгын тоо үнгэрһэн һарынхитай сасуулбал хоёр үлүүтэй дахин олон болоо. Ороной хүн зон олонтой районууд дээрэ 50 мянга гаран фугасна, бутаран сасардаг, удаан саг соо хэбтээд тэһэрдэг бомбонууд, 1.750 шахуу шарикова бомбонууд хаягдаа. Жэшээлхэдэ, гансахан лэ Виньлинь райондо олон самолёдуудай хабаадалгатай добтолгонууд 11 дахин хэгдэжэ, 2600 гаран тонно бомбо хаягдаһан байха юм. ДРВ-гэй элдэб районуудые Америкын 7-дохи флодой корабльнуудһаа артиллерийскэ буудалганууд улам шангадхагдана. Коммюнике соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Виньлинь районой оройдоол 18 һуурин газар руу 50 мянган снаряд табигдаа. Куангбинь, Хатинь провинцинуудтахи, Виньлинь райондохи тосхонууд болон городуудые США-гай «Нью Джерси» гэжэ линкор, бусад сэрэгэй корабльнууд 13 суудхын турша соо артиллереэр таһалгаряагүй буудаа.

Хэһээлтын хэмжээнүүд

ТОКИО. (ТАСС). Уралан нарижуулга гадагта эсэргүүсэн, өөрынгөө эрхые хамгаалха тэмсэлдэ хабаадаһанайнь түлөө 10 мянга үлүүтэй хүдэлмэришэнэй «хэһээгдэһэн» тухай Японой гүрэнэй түмэр замуудай захиргаан октябриин 19-дэ соносхоо. 25 хүниинь, тэрэ тоодо гүрэнэй түмэр замуудай хүдэлмэришэдэй бүхэяпоной профсоюзай гүйсэдкомой гэшүүн Сиодзи Хосодо хүдэлмэриһөө гаргагдаа.

Японой ажалшадай эдэбхитэй ябуулга хэхэ үдэр болоһшо октябриин 21-нэй урдуур иимэ хэһээлтын хэмжээнүүд абтаһан байна.

Хашалта хэһээлтые эсэргүүсэн буруушааһан мэдүүлгэнүүдые гүрэнэй түмэр замуудай хүдэлмэришэдэй бүхэяпоной профсоюз, паровозно машинистнүүдэй национальна профсоюз тэрэ дорон хээ, эдэбхитэй тэмсэл хэжэ эдэ хэмжээнүүдтэ харюусаха тухай профсоюзна организацинуудта заабари үгөө.

Франциин компарти[...] ЦК-гай пленум

ПАРИЖ. (ТАСС). Полит[...] байдал тухай, тэрээнһээ уяалд[...] партиин бэелүүлхэ зорилгонуу[...] хай асуудал зүбшэн хэлсэһэн [...] циин компартиин Центральна К[...] дэй пленум Иври хотодо дүүр[...]

Хоёр партиин хоорондо уу[...] үнгэргэхые Советскэ Союзай [...] нис партида дурадхаха гэжэ [...] рогой сентябриин 27-ной за[...] дээрэ хэлэгдэһэн һанамжые [...] льна Комитет һайшаагаа[...] абаһан резолюци соонь хэлэгд[...]

Һүүлэй үедэ болоһон үйлэ х[...] тушаа өөһэдынгөө гол хараа[...] лые, тэрэшэлэн Советскэ [...] Коммунис партитай хани бари[...] һанал бодолойнгоо нэгэдэлые [...] бэхижүүлхэ, Вьетнамда, Евр[...] Дүтын Зүүн зүгтэ, мүн бүхы [...] дээрэ империализмда эсэргүү [...] лэй талаар гол шухала зори[...] дые бэелүүлхын тула хэдэг хэ[...] гаа ябуулга улам үргэдхэхэ, [...] нис ба хүдэлмэришэдэй парти[...] уласхоорондын зүблөө зарлаха, [...] жалтатайгаар үнгэргэхын ту[...] таарамжатай орион байдал х[...] гэжэ Франциин Коммунис п[...] хүсэдэг байһые КПСС-эй ту[...] шэдтэй уулзаха үедөө найруул[...] дээсэхыень делегацидаа ЦК [...]

Пленумэй хүдэлмэри тухай [...] тунхаглагдаһан коммюнике соо [...] жэ мэдээсэгдэнэ гэбэл: Полит[...] гэшүүн Р. Гародиин зүгһөө [...] на журам хэдэнтэ эбдэһыень [...] гэй ЦК буруушаан зэмэлбэ.

Чехословакиин асуудалаар [...] гэй ЦК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй [...] талдаг хараа бодолые зүбшөө[...] байһан дээрэһээ Политбюрог[...] шүүн Ж. Торез-Вермерш ФК[...] Политбюроһоо, ЦК-һаа гар[...] гэжэ мэдүүлээ гээд мүн лэ м[...] дэнэ. Тэрэнэй шиидхэбриие [...] тоолооһьегүй һаа, нүхэр Ж. Т[...] Вермершын гаралгые ФКП-г[...] зүбшөөгөө.

„Аполлон-7" онгос[...] Атлантическа да[...] дээрэ бууба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Косм[...] нууд Уолтер Ширра, Дон Эйзел[...] тер Каннингэм гэгшэдэй һууга[...] һан американ «Аполлон-7» [...] замбуулинай онгосо 11 үдэрэй [...] ша соо газарые тойрон нии[...] октябриин 22-то түгэсхөөд, [...] Йоркын сагаар 7 час 12 ми[...] Атлантическа далайн уһан [...] бууба.

Бууһанайнь һүүлээр 15 ми[...] үнгэрөөд байхада «Аполлон-7» [...] сые вертолёдууд бэдэржэ олоо. [...]

Гурбан абарагша-водолаз[...] вертолёдуудай нэгэн буулгаа. [...] лон-7» гэжэ онгосо газаа т[...] ямаршье гэмтэлдэ ороогүй га[...] дээсэгдэнэ. «Бүхы юумэмнай [...] һайнууд» гээд американ косм[...] нууд радиогоор мэдээсээ.

Онгосын уһан дээрэ бууһан[...] һаа корреспондентнүүдэй мэ[...] нэй ёһоор, гурбан космонавт[...] даа вертолёдто һуулгагдажа, [...] Йоркын сагаар 8 час 9 ми[...] Америкын «Эссекс» гэжэ ав[...] дээрэ асарагдаа.

Редакторай ор[...]
М. Н. НИМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Һайнш даа, хонишон» гэһэн түрүү бэшэг. «Агуу һайндэрые угтуулан» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Хэжэнгын һаалишадай үгэ» гэһэн С. Гриневой статья. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: КПСС-эй Буряадай обкомой дүрбэдэхи пленумэй материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Шуурган дундуур түрөөшэд» гэһэн түүхын эрдэмэй кандидат Д. Бажеевэй статья. А. Семеновагай корреспонденци. «Горисполкомһоо харюу хүлеэнэбди» Ф. Леоновой статья. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Мехикэдэ боложо байгаа Олимпиин наадanai материалнууд. Спортын һонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 23 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 час 55 минутаһаа ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Эстониин пионернүүдэй рапорт. 17 час 10 минутаһаа Олимпиин XIX наадан. Эндэ гимнастика харуулагдаха. 19 часһаа Олимпиин XIX наадanai дневник.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаместанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, Байгал шадарай аймагуудта саһан орохо. Баруун зүгһөө һулахан наар һалхилха. Хойто аймагуудта 3 градус хүйтэнһөө 2 градус хүрэтэр дулаан, урда нютагуудта 3—8 градус дулаан байха.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5[...], приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76. отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-38, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-02042. Зак. № 1044.